

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

Форма навчання: денна

Кафедра: іноземних мов

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ЗА ДОПОМОГОЮ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ

Виконала: студентка 2 курсу
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (англійська))

Катерина

Пригода

(прізвище та ініціали)

Керівник:

к.пед.н., доцент

Оксана Гандабура

(прізвище та ініціали)

Рецензент:

к.пед.н., доцент

Тетяна Северіна

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ.....	6
1.1. Особливості аудіювання як виду іншомовної мовленнєвої діяльності.....	6
1.2. Сутність і структура іншомовної аудитивної компетентності старшокласників.....	13
1.3. Автентичні матеріали як засіб формування іншомовної аудитивної компетенції учнів старшої школи.....	21
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ЗА ДОПОМОГОЮ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ.....	32
2.1. Використання англомовних навчальних подкастів на уроках іноземної мови.....	32
2.2. Технологія роботи з англомовними навчальними подкастами на уроках іноземної мови в старшій школі.....	43
2.3. Результати дослідницької роботи та методичні рекомендації з використання автентичних матеріалів для формування іншомовної аудитивної компетенції учнів старшої школи.....	53
Висновки до розділу 2.....	64
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ.....	78

ВСТУП

Актуальність дослідження. На сьогоднішній день Національна доктрина вдосконалення освіти України має в пріоритеті підготовку різносторонньо розвинутих та мобільних людей, кваліфікованих спеціалістів, які легко адаптуватимуться до непередбачуваних умов праці і будуть здатними творчо мислити, освоювати сучасні технології та безперешкодно знаходити спільну мову з колегами та керівниками [19]. Усне іншомовне мовлення є вкрай важливим під час введення переговорів з іноземними організаціями та роботи в міжнародних компаніях. Складовими діалогічного іншомовного мовлення є як комунікатор (той, хто поширює інформацію), так і реципієнт (той, хто її сприймає). Відповідно, для такого спілкування варто розвивати не лише комунікативні навички, а й аудитивні, тобто вміння сприймати, аналізувати та коментувати почуте. Англійська мова є інтернаціональною, тому сучасні програми навчання містять більше вимог до її оволодіння, а тому більш різноманітний спектр завдань на розвиток мовних компетенцій. Сьогодні шкільні програми акцентують увагу на вмінні застосовувати граматичні структури та лексичні одиниці в усному мовленні. Незважаючи на це, проблема розвитку аудитивної компетенції залишається актуальною. Найкращим способом вдосконалити навичку аудіювання є використання оригінальних матеріалів, так як це уможливорює швидке пристосування до вимови носіїв і вивчення найчастіше вживаних граматичних та лексичних структур. Саме тому варто розглядати автентичні матеріали як джерельну базу для розвитку навички сприйняття мови на слух, так званої, аудитивної компетенції.

Ступінь дослідженості проблеми. Розкриттям сутності та ефективності застосування автентичних матеріалів під час проведення уроків з англійської мови займалося чимало методистів та педагогів. Серед них є як іноземні, так і вітчизняні науковці: М. Брін, Є. Носович, О. Мартиненко, Л. Ліер, О. Тарнопольський, Л. Шевкопляс, Г. Ноейр, О. Корчажкіна, О. Чевичелова, Ю. Прохоров, О. Сіваченко, В. Златніков.

Вони досліджували передумови розвитку і вдосконалення аудитивної компетенції як школярів, так і студентів вищих навчальних закладів з використанням літературної англомовної спадщини, у процесі самостійної роботи та з огляду на майбутню перекладацьку спрямованість професії. Також деякі роботи були присвячені вивченню засобів навчання аудіюванню учнів 7-го класу. Однак проблема формування іншомовної аудитивної компетенції учнів старшої школи за допомогою автентичних матеріалів потребує подальшого наукового обґрунтування та системного вивчення.

Об'єкт дослідження: процес формування іншомовної аудитивної компетентності учнів старших класів.

Предмет дослідження: застосування автентичних матеріалів для формування іншомовної аудитивної компетентності учнів старших класів.

Мета дослідження: дослідити та проаналізувати ефективність використання автентичних матеріалів при формуванні іншомовної аудитивної компетентності учнів старшої школи.

Основні завдання дослідження:

1. визначити особливості аудіювання, сутність та структуру іншомовної аудитивної компетенції учнів старшої школи;
2. розглянути англомовні автентичні матеріали як засоби формування іншомовної аудитивної компетенції старшокласників;
3. проаналізувати ефективність використання англомовних подкастів під час роботи з учнями старшої школи з метою формування іншомовної аудитивної компетенції.
4. розробити методичні рекомендації з використання автентичних матеріалів для формування іншомовної аудитивної компетенції учнів старшої школи.

Визначені мета і завдання наукового дослідження зумовлюють застосування наступних **методів дослідження:** загальнонаукові (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення – для вивчення теоретичних засад

формування іншомовної аудитивної компетенції старшокласників); емпіричні (спостереження, експеримент, опитування – для визначення рівня ефективності застосування англомовних навчальних подкастів під час проведення уроків, а також для розробки методичних рекомендацій щодо практичного використання даних матеріалів).

База дослідження: Комунальний заклад загальної середньої освіти «Ліцей №11 Хмельницької міської ради»

Теоретична значущість даного дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні доцільності використання автентичних матеріалів під час розвитку аудитивної компетенції учнів старшої школи, а також аналізі змістового наповнення, що відіграє важливу роль при виборі подкастів для навчання.

Практична значущість роботи полягає у розробці методики формування аудитивної навички із застосуванням англомовних засобів масової інформації, тому результати дослідження можуть бути використані вчителями іноземних мов в процесі викладання англійської мови у закладах повної загальної середньої освіти, а також у проведенні уроків студентами-практикантами із використанням оригінальних джерел інформації.

Апробація результатів дослідження. Матеріали за темою дослідження були представлені на III науково-практичній інтернет-конференції «Сучасні проблеми філології та методології викладання в умовах євроінтеграції» (м. Хмельницький 11 травня 2023 р.).

Обсяг та структура роботи. робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань з них 24 іноземними мовами), додатків на 78-79 сторінках. Основний зміст роботи викладено на 70 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

1.1. Особливості аудіювання як виду іншомовної мовленнєвої діяльності

Проблема розвиненості аудіювання виникла ще за часів Другої світової війни, під час якої солдати, достеменно знаючи граматику та маючи широкий словниковий запас, не були в змозі розпізнавати іноземні мови на слух. Відсутність цієї навички унеможлилювала їхні спроби підслуховувати розмови ворога. Таким чином був сформований запит на нову методику навчання іноземної мови, центральним завданням якої було навчити солдатів розуміти усне мовлення [51].

На сьогоднішній день вміння сприймати мову на слух є домінуючим компонентом людського спілкування, так як воно охоплює близько 50% усього процесу обміну інформації. Згідно з дослідженням Р. Нікольса та Л. Стівенса, що залишалось єдиним дослідження складових мовлення аж до 1940 року, аудіювання охоплює 46% процесу комунікації, в той час як говоріння – 30%, незважаючи на те, що воно є значно продуктивнішим видом мовленнєвої діяльності, аніж слухання. Читання та письмо використовуються у щоденному спілкуванні набагато рідше, що у відсотках співвідноситься як 16:9. Навичка аудіювання модифікується залежно від мети й контексту комунікативної ситуації. А. Вулвін та К. Керолін виділяють п'ять видів сприйняття мови на слух:

- a) Дискримінаційне – допомагає слухачеві усвідомити різницю між думками та наявними фактами;
- b) Всебічне – спрощує сприйняття та розуміння усного введення;
- c) Критичне – сприяє детальному аналізу інформації;

d) Терапевтичне – слугує платформою для психофізіологічних реакцій слухача на почуте;

e) Вдячне слухання – застосовується з метою отримання задоволення та вражень від сприйнятого повідомлення [31, с. 1-10]. Термін «аудіювання» також трактується як процес сприйняття іноземної мови на слух учнями для виконання тестових завдань. Проте, розглядаючи аудіювання з точки зору психофізіології, це є перш за все перцептивна та мнемічна розумова діяльність. Перцепція полягає у сприйнятті почутого, в той час як мнемічний процес є виділенням і засвоєнням інформації, а також зіставлення її з певними даними. Власне розумова діяльність пов'язана з такими операціями, як: аналізом та синтезом, оцінюванням, порівнянням, конкретизацією тощо [16]. Таким чином, аудіювання – це комплексна діяльність учнів, відповідно в якій основними складовими є психічні процеси (увага, зіставлення) та фізіологічні механізми (сприйняття, виділення, абстрагування). Варто зауважити, що провідну роль у спілкуванні відіграє саме вміння сприймати мову на слух, так як у більшості випадків в комунікативній ситуації беруть участь двоє: комунікатор (особа, яка поширює інформацію в усній формі) і реципієнт (особа, яка її сприймає).

Розвиток сприйняття іноземної мови на слух бере за основу мовленнєвий слух, який є: фізичним, інтонаційним та фонематичним. Фізичний слух – це здатність сприймати будь-які звуки, в той час як інтонаційний слух важливий при відтворенні мелодики мовлення. Фонематичний слух, в свою чергу, полягає у розрізненні та відтворенні почутої інформації опираючись на фонетичну систему певної мови. [20].

Психолінгвістичне поле аудіювання визначає три його рівні навчання. [27, с. 87]. Перший рівень – формування перцептивної бази аудіювання (початковий етап навчання в середній школі: 5–6 класи – тобто елементарний рівень), другий – зміщення уваги на розвиток аудіювання як виду мовленнєвої діяльності (середній етап навчання: 7–9 класи – вищий рівень); третій – оволодіння усним мовленням, в процесі якого учень є

слухачем (старший етап навчання: 10–11 класи – завершальний рівень). В нашому дослідженні беремо до уваги саме завершальний рівень підготовки, так як тут аудіювання відіграє досить важливу роль у розумінні та логічному продукуванні відповідей на сказане. Щоб досягти високого рівня володіння аудитивною навичкою, учням старших класів варто, перш за все, досконало вивчити вимову іноземних фонем, так як це дає змогу краще розрізняти звуки, а відтак слова та їх сенс у мовленні комунікатора. Також, необхідно ретельно опрацювати акценти носіїв різних регіонів та англомовних країн, адже знання винятків того чи іншого діалекту є ключем до адекватного спілкування та уникнення різного роду непорозумінь.

Психофізіологічні аудитивні механізми включають: механізм сприйняття звуків на слух, механізм внутрішньої вимови (що допомагає аналізувати почуте), механізм пам'яті, механізм розуміння (виділення головних і другорядних смислових одиниць), механізм антиципації (передбачення того, що може бути вказане в аудіюванні) [44, с. 75-79].

Відповідно до даних механізмів виділяють таку структуру опрацювання смислового змісту тексту:

I. Спонукально-мотиваційний рівень, який полягає у формуванні сприятливих умов та мотивів для пізнання та опрацювання почутої інформації.

II. Аналітико-синтетичний рівень, що передбачає смислове прогнозування ймовірного продукту аудіювання, зіставлення та встановлення відповідностей між фактами, формування сенсу тексту орієнтуючись на результати аналізу та синтезу сприйнятого.

III. Виконавчий рівень, який є, власне, продукуванням усного мовлення реципієнта як відповіді, або ж вирішенням тестового завдання, дійшовши певного висновку шляхом проходження етапів згаданих вище [16].

Беручи до уваги психолінгвістичні та психофізіологічні аспекти вивчення іноземної мови можна дійти висновку, що розуміння

англомовного тексту на слух повністю залежить від набору внутрішніх та зовнішніх факторів, які в свою чергу можуть викликати певні труднощі у сприйнятті. Ці фактори також визначаються як об'єктивні та суб'єктивні. Об'єктивні фактори аудіювання включають сформовані незмінні зовнішні характеристики оточення, в якому відбувається процес слухання, і також своєрідності власне його контексту. Суб'єктивні фактори об'єднують вікові та індивідуально-психологічні особливості учня [2, с. 81].

Перш за все варто розглянути внутрішні фактори, що залежить від віку, рівня вмотивованості та інтересу до вивчення мови. Говорячи про розвиток аудіювання саме в старшій школі, потрібно зауважити, що в учнів настає період юності, де орієнтація на особистість вчителя вже не так важлива, як на змісті навчання, джерелах та практичних завданнях, що повинні відповідати не лише освітнім програмам, а й вподобанням здобувачів освіти. Таким чином, навчання старшокласників буде більш цілеспрямованим та результативним. Такі психологи, як О.П. Сергеєнкова та О.А. Столярчук стверджують, що період юності сприяє розвитку уяви та формування нового типу мислення – дивергентного (існування кількох рівноправних відповідей на питання) і теоретичного, що допомагає краще аналізувати та узагальнювати інформацію; покращенню мовлення, уваги та вміння концентруватись, що також є важливим елементом даної вікової категорії [21]. Крім того, до внутрішніх факторів, які впливають на засвоєння іноземної мови та розвитку компетенцій, відноситься мотивація, що в свою чергу поділяється на внутрішню та зовнішню. Внутрішня мотивація визначається як стійке утворення та індивідуальна властивість особистості, що керує подальшою її діяльністю та формується завдяки власним інтересам [8, с. 147].

Зовнішня мотивація включає в себе атмосферу в класі та хід уроку, види засобів навчання і перевірки рівня знань, види діяльності, які виконуються учнями під час занять. Це те, що вчитель може змінити, адаптувати та вдосконалити задля кращого засвоєння інформації. Власне

тому, особливу увагу у даному дослідженні приділено засобам набуття та розвитку аудитивних вмінь та навичок старшокласників, адже саме матеріали пробуджують інтерес до вивчення мови та залучення учнів у процес її вдосконалення. Також мотивуючими, або демотивуючими, зовнішніми факторами загалом є: ставлення однокласників до освітнього компоненту, яке вони поширюють між собою, та реакція батьків на вчителя, завдання та оцінювання результатів навчання. Проте, конкретизуючи поняття впливу набору чинників на розвиток іншомовної аудитивної компетенції, варто зауважити, що чи не найбільший ефект справляє мовлення комунікатора. Так, іноді воно незрозуміле й нечітке, надто тихе або надто швидке, надмірно емоційне та акцентоване. Крім того, вимова носіїв мови часто дуже відрізняється від тієї, яку учнічують на уроках від вчителя, однокласників або під час виконання аудіювання, і, як наслідок, школярі втрачають сенс почутого і, разом з ним, мотивацію до навчання. Тому, для уникнення даної проблеми слід застосовувати ті матеріали, які є найбільш наближеними до вимови та типів мовлення носіїв.

Виходячи з вище вказаних нами факторів та чинників, можна підсумувати, що труднощі розвитку аудитивної компетенції школярів полягають у:

- Нестачі знань в граматичних, лексичних і фонетичних аспектах іноземної мови;
- Незвичному мовленнєвому оформленні (наголоси, ритм, швидкість мовлення та спосіб артикуляції);
- Неприятливих екстралінгвістичних умовах (фонові шуми, дистрактори) [2].

Орієнтація на психолінгвістичні та психофізіологічні аспекти набуття та удосконалення аудитивної компетенції, так само як тип мотивації, повністю регулює контекст та мету аудіювання. Таким чином розрізняють два види завдань сприйняття мови на слух. Кероване аудіювання – є навчальною роботою вчителя з учнем, метою якого є досягнення більш

повного розуміння та запам'ятовування інформації за рахунок детального аналізу та інтерпретації прослуханого тексту. Воно включає в себе декілька відтворень запису. Комунікативне аудіювання, на відміну від керованого, спрямоване на перцепцію усного мовлення шляхом його одноразового прослуховування, що здебільшого зустрічається лише під час ведення діалогу у повсякденному житті. Відповідно до вказаного вище розподілу комунікативних ситуацій, виділяють такі підвиди аудіювання:

a) *Extensive listening* – екстенсивне / широкомасштабне аудіювання – практикується за межами класу з метою покращення знань в цілому, загального сприйняття контексту та отримання задоволення від прослуховування (перегляд фільмів та відео, слухання музики та щоденного мовлення носіїв);

b) *Intensive listening* – інтенсивне аудіювання – включає в себе використання магнітофонних записів для виконання певного завдання, що вимагає максимальної уваги на представленому мовленні, аналізі граматичних та лексичних даних [39, с. 2-6].

c) *Skim listening* – побіжне аудіювання – спрямоване на ознайомлення з основним змістом тексту, відокремлення нових та відомих фактів, виділення значимої інформації (визначення теми, співставлення почутого з твердженнями передбачення, відповіді на питання загального значення, узагальнення сприйнятого);

d) *Listening for detailed comprehension* – слухання для детального розуміння – вимагає високого рівня концентрації уваги задля швидкого сприйняття і точного розуміння продукovanого мовлення (завдання з множинним вибором, детальний переказ почутого, робота з доповненням фактів або виправленням тверджень);

e) *Listening for partial comprehension* – аудіювання для часткового розуміння – застосовується з метою виокремлення надважливої інформації з мовленнєвого потоку, не беручи до уваги другорядну (відповіді на конкретні запитання) [44, с. 75-79];

f) Listening for gist / topic listening – слухання основної ідеї – трактується як загальне тематичне розуміння тексту без фокусування на детальній інформації. Під час вивчення іноземної мови як другої, воно включає в себе вилучення незнайомих лексичних одиниць, задля формування головної ідеї почутого на основі знайомих слів і вирішення, чи варто: продовжувати слухання, звернути більше/менше уваги на певні дані [45, с. 1-7].

Не зважаючи на різноманітність завдань, не кожен текст може бути прийнятним для проведення аудіювання. Причиною цьому є релевантність таких двох факторів як зміст і його представлення. Зміст повинен бути цікавим та культурно доступним, містити розважальний контент і, також, бути різноманітним у мовленнєвих актах (розповідь, критика, пропозиція та ін.). Неабияку важливу роль відіграє і структура дискурсу усного мовлення, адже організація інформації в логічному порядку сприяє кращому розумінню та засвоєнню почутого. Саме тому виділяють наступні прийоми: явище – приклад, причина – наслідок, проблема – рішення. Окрім того, на зміст тексту впливає так звана щільність або ж компактність мовлення, тобто наявність уточнюючих і підсумовуючих елементів, що в свою чергу дають слухачеві можливість упевнитись в коректності тих чи інших даних. Представлення інформації перш за все залежить від типів її введення:

1. живе мовлення, в якому можуть брати участь вчитель – учень, учень – учень – піддається впливу індивідуальних особливостей мовця, а також невербальних засобів спілкування (жестів, мови тіла, виразу обличчя);

2. записи для прослуховування, що включають в себе диски та відео.

Для вибору найбільш підходящого аудіювання для учнів як середніх, так і старших класів потрібно враховувати наступні аспекти: тривалість запису, яка не повинна перевищувати 1 хв. 30 сек., так як потім увага учнів розсіюється, що не дозволяє адекватно сприймати подану інформацію (під час виконання слухання для детального розуміння тексту); якість запису,

адже саме цей аспект відіграє роль у правильному сприйнятті лексичних одиниць, а відтак їх трактуванні (гучність, справність техніки, вимова спікера); швидкість і кількість комунікаторів, що в свою чергу сприяє плутанині, особливо якщо аудіювання не підтримується візуальним супроводженням [51, с. 17].

Отже, аудіювання – це перцептивний вид мовленнєвої діяльності, що водночас є прихованим мнемічним розумовим процесом, в основі якого лежать психолінгвістика і психофізіологія учнів. За допомогою природніх людських типів сприйняття усного мовлення на слух уможлиблюється розподіл низки вправ та видів аудитивних завдань. Найкраще сприймається саме та інформація, яка відповідає інтересам школярів, а також, їхній віковій категорії. Розвиток аудитивної компетенції вимагає не лише внутрішнього бажання здобувачів освіти вдосконалити цю навичку, а й правильного підходу до навчання з урахуванням усіх вікових особливостей, внутрішніх та зовнішніх факторів (завдання, вимова, загальна обізнаність тощо), від яких, власне, і залежить вибір джерел та контексту аудіювання.

1.2 Сутність і структура іншомовної аудитивної компетентності старшокласників

Для з'ясування сутності і структури іншомовної аудитивної компетентності учнів старшої школи ми вважаємо за потрібне дослідити значення найбільш важливого терміну у даному питанні, а саме терміну «компетентність». Доцільним також є визначити тлумачення поняття «компетенція». Задля більш точного їх пояснення ми проаналізували вміст старого й більш нового видань словника.

Відповідно до визначення, вказаного у словнику 1973 року, компетентність походить від терміну «компетентний», що у свою чергу роз'яснюється як той, який «має достатні знання в будь-якій галузі» і «який ґрунтується на знанні; кваліфікований». Таким чином компетенція – це

«добра обізнаність з чим-небудь» [23, с. 250]. Згідно з даними сучасного словника іншомовних слів, який датується 2000 роком, компетентність трактується як «поінформованість, обізнаність, авторитетність», в той час як компетенція – це «коло повноважень якої-небудь організації ... або особи», що не зовсім чітко відповідає розглянутому у цій роботі питанню [15, с. 282]. За тлумаченням британського психолога Дж. Равена компетентність є «володінням особистістю вузькоспеціальними знаннями, особливого роду предметними навичками, способами мислення» [42].

На основі вище вказаних визначень можна вважати, що, іншомовна аудитивна компетентність – здатність сприймати усне мовлення на слух в умовах прямого спілкування. Вузькоспеціалізованість знань у цьому випадку складають навички та знання технік аудіювання, що уможливають покращення сприйняття мовленнєвих одиниць, внаслідок чого реципієнт може активно реагувати на почуте. Таким чином, іншомовна аудитивна компетентність – це якість особистості, формування якої досягається в результаті навчання та вдосконалення вже наявних базових навичок сприйняття, що є невід’ємною частиною вивчення іноземної мови, яке включає в себе як інтеграцію знань, так і повноцінне освоєння кожної сфери окремо.

Як зазначають М. Бобак, М. Кушик та інші представники Тернопільського медичного університету, які займаються вдосконаленням системи вивчення англійської мови студентами-медиками, структура формування іншомовної аудитивної компетенції включає в себе декілька етапів. [3, с. 85]. Ми ж адаптуємо їх відповідно до рівнів знань учнів, що послідовно покращуються на різних фазах навчання саме в школі.

1. Розвиток розуміння монологічного мовлення, що базується виключно на вже відомих граматичних та лексичних конструкціях, вміння виокремлювати важливі деталі, а також правильно реагувати на сприйняту інформацію. Формування таких навичок починається ще у початковій та середній школах.

2. Покращення рівня осмислення почутого, включаючи записи з незнайомими мовними одиницями – етап навчання у середніх класах.

3. Вдосконалення розуміння монологічного та навчання сприйняття діалогічного усного мовлення, в основі якого лежить відомий матеріал. У цій фазі обов'язково впроваджують завдання на розпізнання даних, роботу з запитаннями та множинним вибором, що використовуються на уроках в середній та старшій школі.

4. Робота із зв'язним текстом, що вимагає упізнання відомої та незнайомої лексики та розвитку навичок передбачення та припущення. Застосування завдань на вибір, доповнення та відповідей на питання також є доцільним на даному етапі розвитку аудитивної компетенції у старших класах. Тут також починається формування смислових зв'язків відповідно до контексту.

5. Розуміння усного мовлення комунікатора, що базується здебільшого на нових та незасвоєних раніше учнями словах, а також вивчення додаткових комунікативних технік для усунення непорозумінь (наприклад, уточнення, перепитування, прохання пояснити/повторити і т. д.). На даному етапі інтегруються аудитивна та комунікативна компетенції учнів старших класів, що є найбільш наближеним до живого непідготовленого спілкування.

Формування та розвиток аудитивних вмінь учнів залежить не лише від етапу навчання, а й від загального рівня знань. Іншомовна обізнаність старшокласників має на увазі володіння інформацією з таких навичок, як: фонетичних, лексичних і граматичних [12]. Будучи компетентними у даних аспектах, учні зможуть краще засвоїти вміння сприймати іноземну мову на слух, орієнтуючись на вже автоматизовані навички і повноцінно засвоєні граматичні та лексичні складові мови.

Фонетична компетенція – це вміння сприймати, оперувати і продукувати усне мовлення враховуючи звукові одиниці мови, фонетичні ознаки їх розрізнення, фонетичний склад слів та інтонацію, з якою подається

інформація під час говоріння [7]. Окрім цього, фонетичні знання уособлюють слухо-вимовні і ритміко-інтонаційні навички учнів, вміння розрізняти звуки і букви, працювати з транскрипцією слів, наголосом та інтонацією в реченнях. Фонетична компетенція також включає два види даних навичок: рецептивні в аудіюванні та продуктивні в усному мовленні [17, с. 66]. Згідно теми нашого дослідження варто звернути особливу увагу на рецептивні навички учнів, адже саме вони відіграють ключову роль і сприйнятті та розумінні усного тексту, і в результаті чого, уможливають мовленнєву реакцію на почуте. Таким чином, рецепція у фонетичній компетенції полягає у розпізнаванні та розрізненні іноземної мови за різних обставин, ігноруючи перешкоди, які створюють аудитивні бар'єри, а тому ускладнюють можливе сприйняття учнями автентичного мовлення. Крім того, рецептивна навичка вимагає володіння основними відмінностями та особливостями мовних акцентів та діалектів, що в свою чергу готує здобувачів освіти до майбутнього спілкування з людьми різного походження, а відтак з реальними відмінностями у вимові. Продуктивні фонетичні навички в говорінні є вмінням формулювати та висловлювати власні думки, враховуючи фонетичні особливості мови і регулюючи наголоси та інтонації.

Лексична компетенція – це необхідний компонент у вивченні будь-якої іноземної мови, є основою нашого спілкування та основним засобом вираження власних думок та переконань, що включає також володіння комунікативною компетентністю. Маючи широкий словниковий запас, учням набагато легше як сприймати автентичну мову, так і продукувати власне іноземне мовлення – комунікувати. Враховуючи рівень знань старшокласників, володіння достатньою кількістю лексики для розуміння та ведення діалогів, взятих або наближених до реальних життєвих ситуацій, без сумнівів не має бути проблемою. Проте, все ж таки формування лексичних навичок та вмінь учнів старших класів повинно відповідати вимогам освітніх стандартів і регулярно розвиватись. Тому, удосконалення

лексичної компетенції учнів старших класів вимагає знань про лексичні одиниці, їх стилістичні функції, формулювання усного та писемного мовлення. Для розвитку даної навички школярам варто багаторазово прослуховувати та опрацьовувати лексичні одиниці, одразу ж практикуючись у їх використанні, з метою швидкого розпізнавання в автентичній мові, повного розуміння і впевненого самостійного відтворення. Як зазначає Державний стандарт базової і повної середньої освіти – навчання учнів старшої школи іноземної мови передбачає володіння достатньою кількістю мовних одиниць з метою комунікації у таких сферах спілкування, як: особиста, громадська, професійна та освітня. Таким чином, старшокласники повинні вміти коментувати власне бачення світу, культурні особливості різних народів і описувати свій спосіб життя [4].

Граматична компетенція – це здатність розуміти та виражати смислове навантаження в усному та писемному мовленні згідно правил певної мови, враховуючи усі граматичні та фонологічні вимоги до оформлення висловлювань, що також проявляється в адекватному застосуванні лексичних одиниць залежно від ситуацій, які виникають. На відміну від вимог до освоєння граматичних знань та навичок у молодших класах, де учні повинні вміти правильно формулювати усне та писемне мовлення відповідно до загальноприйнятих та закріплених правил мови [14, с. 100], учні старшої школи повинні вміти розрізняти граматичні структури у візуально або ж аудитивно сприйнятому контексті, коректно реагувати на дану інформацію, а також вільно виражати власні думки із застосуванням граматичних та лексичних одиниць належним чином [16]. Розглядаючи це через призму структури іншомовної граматичної компетенції, можна дійти висновку, що старшокласники повинні володіти: знаннями, навичками (рецептивними та репродуктивними) і усвідомленістю [14, с. 100]. Ці компоненти є особливо важливими на даному етапі навчання, адже саме в старшій школі здобувачі освіти призупиняють вивчення нових граматичних

правил, вдосконалюючи та використовуючи на практиці засвоєну упродовж усього навчання інформацію. Значну роль також відграє вміння розрізняти та усвідомлювати граматичні часи іноземної мови, особливості словотвору і побудови речень, так як відповідно до вищого рівня знань, вимагаються більш складні структури їх використання.

Враховуючи компетенції, важливі для розвитку аудитивних вмінь та навичок учнів старшої школи, ми вважаємо за потрібне дослідити питання розвитку аудіювання школярів на практиці. Існує безліч стратегій аудіювання старшокласників, що сприяють удосконаленню вище зазначених компетенцій.

Англійський вчитель-методист і дослідник – Л. Вандегріфт, у своєму навчальному посібнику «Навчання та вивчення аудіювання другої мови: метапізнання в дії» трактує стратегії аудіювання як контрольовані техніки практикування слухання, у яких увага акцентується на окремих навичках. Окрім того, він вказує на важливість свідомої модифікації та комбінування даних стратегій учнями під час сприйняття іноземної мови на слух. [50]. Не менш важливим є розподіл авторами стратегій аудіювання на короткострокові та довгострокові, що залежить від поставлених учнем завдань та цілей слухання. Таким чином, короткострокові стратегії характеризуються своєю спрямованістю на роботі з конкретним інформаційним джерелом і виконанні відповідного аудитивного завдання (наприклад, виконання певного тестового завдання на уроці). З іншого боку, довгострокові стратегії включають всеохоплюючий процес розвитку особистого вміння сприймати мову на слух, що базується на індивідуальних особливостях учнів та підходах (наприклад, вивчення мови для життя за кордоном, перегляду фільмів мовою оригіналу, заведення знайомств з іноземними громадянами). Аналізуючи мету вивчення іноземної мови (англійської) учнями старшої школи, підсумовуємо, що основними стратегіями аудіювання на даному етапі є короткострокові, так як основним завданням є складання випускних іспитів для подальшого вступу у заклад

вищої освіти. Проте, ми вважаємо, що не варто нехтувати застосуванням довгострокових стратегій слухання, так як сприйняття та продукування іноземної мови у реальному житті є надважливим для кар'єрного зросту, будівництва особистого життя і т. д.

Також, зауважуємо, що згідно розподілу за орієнтацією на реципієнта або ж на текст розділяють наступні стратегії: індивідуальні та на основі тексту. Індивідуальні стратегії передбачають сприйняття усного мовлення з метою перцепції загальної ідеї сказаного, аналізу та підбиття підсумків після прослуховування. Таким чином, слухач отримує задоволення від процесу аудіювання і може сформулювати враження від сприйнятого в цілому. Стратегія аудіювання на основі тексту в свою чергу передбачає роботу з конкретним фрагментом усного мовлення задля отримання детальної інформації і виконання поставленої задачі. В цьому випадку важливим є аналіз граматичних і лексичних структур і виділення надважливих змістових частин.

Вибір стратегій аудіювання визначається не лише метою та завданням слухання, а й рівнем мовних знань учнів та їх психофізіологічними особливостями. Тому серед таких стратегій на уроках англійської мови у старшій школі виділяють стратегії опису, формулювання висновків, уточнення та прогнозування [52, с. 4-6]. Окрім цього, Джон Мерфі, американський методист, що працював над дослідженням стратегій аудіювання студентів, які вивчають англійську мову як другу іноземну, виділяв наступні стратегії: пригадування/перевірка, роздумування, оцінка і співвідношення складності тексту та власних знань, занотовування та відстрочування відповіді. Такі техніки уможливають залученість та активність здобувачів освіти під час навчання, навчання правильного розподілу часу та розумових ресурсів під час роботи з аудитивними вправами і, зокрема, дають можливість школярам обирати найбільш підходящий варіант роботи з усним текстом, що у подальшому має

позитивний вплив на виконання тестових завдань і загального розуміння співбесідника [6, с. 76].

Важливим також вважаємо виділити стратегії аудіювання, які використовують для удосконалення даної навички, а не лише для виконання завдань. Л. Хюн та Т. Хю пропонують використовувати наступне [37, с. 24-26]:

- Стратегії пам'яті (прослуховування і повторення лексичних одиниць з метою їх запам'ятовування і подальшого розпізнавання на слух, будування семантичних зв'язків між словами та зображеннями);
- Когнітивні стратегії (переслуховування, структурування та аналіз мовлення, формулювання власних підсумків);
- Стратегії компенсації («розумне вгадування», основане на обґрунтуванні певних тверджень, застосування лінгвістичних (наголос, граматики) та ситуативних підказок (фонові шуми));
- Мета когнітивні стратегії (організація та планування практики аудіювання, зосереджуючись на найбільш складних завданнях, самооцінка та самоконтроль);
- Стратегії афективного реагування (контроль емоцій та тривоги, які виникають під час аудіювання, створення сприятливої атмосфери);
- Соціальні стратегії (кооперування з іншими учнями, поєднання різних джерел слухання та технік роботи з завданнями, обмін досвідом).

Узагальнюючи вже згадані техніки аудіювання, вважаємо за необхідне зазначити класифікацію обробки усного тексту, запропоновану Н. Ісмаїлом та А. Азізом. Вона включає: висхідну (bottom-up processing) та низхідну (top-down processing) обробку мовлення. [38, с. 5]. Висхідна обробка мовлення означає інтерпретацію значення тексту на основі лінгвістичних характеристик. Таким чином учні застосовують схеми в довготривалій пам'яті, які складаються з граматичних або синтаксичних правил, починаючи з трактування окремих слів, та їх дослівного перекладу, до поєднання їх у більш смислові одиниці. З іншого боку, низхідна обробка

тексту уможлиблює застосування схематичних знань з реального світу, задля формування очікувань щодо значення тексту. Відповідно, учні використовують такі вище згадані стратегії, як: прогнозування, висновки та візуалізацію.

Отже, розвиток аудитивної компетенції учнів старших класів, як вміння сприймати мову на слух як в умовах реального спілкування, так і під час виконання тестових завдань, має низку особливостей, які в свою чергу сприяють формуванню та застосуванню більш нових та новітніх технік навчання. Саме тому, методисти виділяють різні категорії та видозміни стратегій аудіювання, з метою ефективного сприйняття учнями усного мовлення носія. Наприклад, вчителям варто навчати учнів аналізувати та прогнозувати структурні елементи мовлення, об'єднувати їх у смислові одиниці, розпізнавати і занотовувати важливі деталі усної розповіді. Окрім цього, важливими є стратегії розвитку аудитивної компетенції, що варто застосовувати перед тим, як приступати до безпосереднього виконання тестів. Серед них: когнітивні, компенсаційні, соціальні та метакогнітивні. Також, усі вище досліджені стратегії уможлиблюють два види роботи з усним мовленням спікера: висхідну та низхідну. Обидва варіанти є можливі на уроках англійської мови у старших класах, проте, низхідне опрацювання текстів, все-таки, є більш поширеним серед учнів з вищим рівнем знань (intermediate, upper-intermediate).

1.3 Автентичні матеріали як засіб формування іншомовної аудитивної компетенції учнів старшої школи

Аудіювання, як і інші мовні компетенції має низку вимог до його розвитку, а тому й до засобів навчання. На сьогоднішній день покращення вміння сприймати іноземну мову на слух не викликає надто багато труднощів, так як рівень доступності джерел та ресурсів для аудіювання значно підвищився. Враховуючи те, що знання мови зараз є одним із

найбільш затребуваних вмінь сучасної людини та висококваліфікованого працівника, зростає вимога до володіння не лише навичкою говоріння (для трансляції даних), а й навичкою розпізнавання усного мовлення комунікатора (для побудови ефективного діалогу під час особистого спілкування). Звідси випливає, що особливої уваги потребує розвиток здібності сприймати іноземну мову саме від її носія, враховуючи діалектику, а також індивідуальні особливості артикуляційного апарату мовця. Саме тому, ми вважаємо за потрібне інтегрувати якомога більше автентичних матеріалів у процес навчання та розвитку аудитивної компетенції учнів старшої школи, так як вони є вже більш наближеними до реального спілкування з носіями англійської мови (наприклад, до навчання в закордонних закладах вищої освіти, а згодом і до роботи в іноземних компаніях).

Питання ефективності матеріалів для покращення даної навички учнів досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні педагоги-методисти. Серед них: Н. Л. Федотова, Н. Є. Жеренко, І. О. Гончар, Дж. Браун, С. Л. Захарова, О. Л. Федорова. У їхніх роботах також були визначені критерії відбору автентичних матеріалів для навчання аудіювання, які пізніше також розглянутья нами у даному дослідженні.

Автентичний – це той, «який походить з першоджерела, який відповідає оригіналові», зазначається в Академічному тлумачному словнику української мови [1]. Таким чином, автентичні матеріали можна трактувати як засоби масової інформації, які створюються носіями мови і торкаються культурних, соціальних та політичних тем певної країни. Це стає причиною того, що використання автентичних матеріалів під час розвитку мовних навичок учнів є практичним варіантом покращення їх міжнаціональної обізнаності. Окрім того, такі ресурси – є матеріалами, початковою метою створення яких є не навчання, а розважальний контент. Саме тому уся інформація сприймається як щось захоплююче та відволікаюче від інтенсивного освітнього процесу, і учням цікавіше з нею

працювати. З точки зору теорії мови, оригінальні матеріали відрізняються від неавтентичних наявністю стилістичних, граматичних та структурних змін у тексті. Наприклад: незакінчені або неповні речення, стисла формула викладу даних, скорочені граматичні конструкції та ін. На відміну від автентичних матеріалів, навчальні містять чітку структуру, повні граматично правильні та цілісні речення і літературну книжкову лексику. Таким чином, автентичність дає можливість учням вивчити живу мову носіїв, враховуючи її найбільш поширенні особливості та адаптації.

Серед найбільш поширених автентичних матеріалів, які можна застосовувати для розвитку аудитивної компетенції старшокласників є: пісні, фільми, серіали, блоги, подкасти, телепрограми, аудіо книги, радіо, ток-шоу. Проте поділ оригінальних ненавчальних матеріалів насправді є більш розширеним. Це є результатом існування та розвитку різних сфер спілкування людини. Ось наприклад, продуктом соціально-культурної галузі є відтворення художніх творів мовою оригіналу. Побутова і торгово-комерційна сфери дають можливість використовувати аудіо-інструкції, телепрограми та рекламні оголошення. Не менш важливим є сімейно-побутовий аспект, з якого можна запозичити листування голосовою поштою, або ж записи телефонних дзвінків [28, с. 305-314]. Отже, завдяки великій кількості таких ресурсів на просторах інтернету, вчитель має можливість підібрати автентичний матеріал на будь-яку тематику та рівень знань учнів, що є надважливим для ефективного їх використання. Проте окрім даних вимог, дослідники виділяють також інші критерії відбору оригінальних англомовних джерел.

Серед іноземних вчених-методистів, які опрацьовували даний аспект методики навчання іноземної мови, відомими є М. В. Barotova, А. Morales, А. М. Beltrán, М. Underwood, S. Mufarrohah, К. S. Babu, Ch. S. Rao, А. Munir, S. A. Berardo, R. Senior та інші. Обрані нами науковці розглядали критерії вибору і точного підбору автентичних матеріалів з метою проведення повноцінних уроків іноземної мови, розвитку аудіювання та читання і

вивчення лексики, як для школярів закладів середньої освіти, так і для вступників та студентів.

Згідно з Академічним тлумачним словником, критерії відбору – це підстави для оцінки, визначення або класифікації чогось [10]. Згідно з результатами роботи вітчизняних методистів розрізняють загальний поділ усіх навчальних матеріалів відповідно до загально педагогічних і методичних критеріїв. Загально педагогічні включають в себе критерії: послідовності, доступності, посильності, новизни та виховної цінності. Методичні, в свою чергу, мають на увазі: автентичність, виразність та чіткість мовлення (беручи до уваги матеріали для аудіювання), мотиваційну спрямованість і наявність проблематики, близькість до реальних ситуацій [26, с. 303-306].

Основною та найголовнішою вимогою вибору автентичного матеріалу є зв'язок з метою навчання. Адже залежно від навчальних цілей підбираються ті подкасти або звукозаписи художніх творів, наприклад, які забезпечують відповідність рівня складності і завдань до програми та мети уроку. Визначають основні та допоміжні (якісні та кількісні) критерії. Основні включають в себе: ступінь оригінальності (наскільки джерело є лексично, граматично і структурно належним), жанрову релевантність та відповідність вимогам навчальної програми. Серед допоміжних (якісних) увага приділяється: рівню новизни, доступності, загальнокультурній спорідненості та інформаційній цінності [28, с. 305-314].

Жанрову своєрідність та відповідність рівня складності матеріалів рівню знань здобувачів освіти ми вважаємо найбільш значущими критеріями відбору автентичних ресурсів для розвитку аудитивної компетенції. Це обґрунтовується тим, що будь-яка складова мови (лексична, граматична, структурна та функціональна) цілком і повністю залежить від рівня володіння нею. Наприклад, речення «*Я тебе розумію*» можна сказати декількома варіантами: “*I understand you*”, “*I see what you are talking about*” або ж “*I feel like I get what you mean*”. Окрім того, серед усього асортименту

автентичних матеріалів можна відшукати ті ресурси, які найкраще підходять до обраної тематики уроку. Таким чином, школярі не втрачатимуть зв'язки між отриманою інформацією, а, навпаки, зможуть збагатити уже набуті знання. Тому, для адекватного розуміння учнями почутого, вчителю варто, перш за все, звертати увагу на відповідність складності та жанрових особливостей мови.

Для коректного підбору оригінальних ресурсів з метою їх застосування у навчальному процесі, необхідним є детальний аналіз усіх складових оригінальності, що виступає одним з основних критеріїв:

а) **Граматична автентичність** – полягає у наявності в мовленні комунікатора граматичних особливостей, притаманних певному регіону та сфері спілкування. Тут важливим є знання учнів зворотів, інверсій, прямої та непрямої мови, пасивного стану та каузативної форми і т. д. Такі своєрідності мови впливають на правильне розуміння почутого, а відтак відповіді і розвитку подальшого діалогу, або ж виконання певних доручень. Тому наявність граматичної автентичності є значущим фактором підбору відповідних матеріалів, так як учням варто вміти розрізняти дану граматику на слух і релевантно її трактувати.

б) **Лексична автентичність** – тісно пов'язана з діалектами, стильовими мовленнєвими оформленнями, а також професійною лексикою. Володіння жаргонізмами та фразеологізмами дає можливість стати ближчим до культурного розмаїття англomовного народу. Проте такі вирази повинні відповідати рівню знань учнів і змісту теми. Також варто не забувати, що розвиток вміння саме сприйняття їх на слух уможливорює повне розуміння інформації під час діалогу. Адже, якщо якась складова фрази губиться серед інших слів (через швидкий темп мовлення, особливості дикції та інші екстралінгвістичні фактори), реципієнт може втратити зв'язки між мовними компонентами та суттю. Тому, лексична автентичність є важливим критерієм вибору оригінальних ресурсів для покращення аудитивної компетенції.

с) **Структурна автентичність** – полягає у логічній змістовій та формальній єдності контексту, що налаштовує учнів на активну аудитивну залученість та аналіз усного мовлення спікера. Адекватно висвітлені заголовки та зміст ресурсу зможуть одразу надати школярам повне враження про виконання завдань, застосовуючи автентичний матеріал. Таким чином, оригінальний ресурс повинен містити логічно викладені дані, мотивуючи учнів свідомо підходити до поставлених задач [11].

Окрім вказаних критеріїв, виділяють також і інші типи автентичності, що в свою чергу допомагає визначити ступінь оригінальності матеріалів. Це, наприклад:

1. **Ситуативна автентичність**, що відіграє роль своєрідної навчальної ілюстрації і має на меті розширення конкретного словникового запасу учнів та представлення варіативності реакцій на ту чи іншу ситуацію (слухання діалогів під час співбесіди, в аптеці, внаслідок нещасного випадку, у ресторані). Ситуативність також відповідає за наявність різних форм мовлення (офіційний або неофіційний стилі, конкретний вузький або ж масштабний і більш деталізований формат);

2. **Реактивна автентичність**, основним завданням якої є провокування емоційного та когнітивного зв'язку учнів з носієм мови, враховуючи набутий міжкультурний досвід [43].

Говорячи про **загальнонаціональну спорідненість** як один з критеріїв відбору досліджуваних матеріалів для аудіювання, важливою є відповідність таких ресурсів оригінальності національної ментальності. Саме усестороння культурна освіченість спонукає до вивчення міжнаціональних відмінностей та країнознавства. Це робить учнів більш мобільними та відкритими до спілкування, адже крос-культурний бар'єр зникає, і це, в свою чергу, сприяє легшому та більш продуктивному веденню діалогу.

Рівень новизни є не менш важливим фактором при виборі подкастів або серіалів. Уся пропонована інформація повинна бути актуальною і

відповідати інтересам учнів, так як це формує їх мотивацію працювати з текстом. Також автентичні матеріали повинні орієнтуватись на сучасну дійсність і містити коректні дані. Адже в разі їх неточності або фальшивості це матиме негативний вплив на загальне розуміння учнями контексту, і, ймовірно, неправильне застосування фактів під час ведення діалогів, що може призвести до непорозумінь.

Інформаційна цінність оригінального ненавчального аудіо матеріалу перегукується з популярністю і залежить від кількості важливих та цікавих відомостей, що стануть у нагоді під час подальшого процесу комунікації учнів. Більш того, автентичні ресурси повинні містити особистісну значущість для школярів, так як це зможе максимально залучити їх у детальний аналіз та опрацювання усного мовлення спікера. Так, наприклад, ілюстративність, ситуативність і доступність є ключовими компонентами розвитку інтересу учнів до інформації [9, с. 78-80].

Також не варто нехтувати таким допоміжним кількісним критерієм, як **обсяг тексту і темп мовлення**. Швидкість звуко- або відеозапису є одним з зовнішніх факторів, які впливають на рівень та якість сприйняття учнями іноземної мови на слух. Оптимальним обсягом для учнів середніх та старших класів є 1-2 хвилини аудіювання у середньому темпі, з подальшим повторним прослуховуванням, для кращого розуміння тексту. Проте, говорячи про старшу школу, швидкість мовлення може бути пришвидшено залежно від рівня сприйняття школярів, а обсяг збільшено до 3-5 хвилин. Безумовно, важливим є наявність очних завдань до, під час та після прослуховування (серед них повинні бути завдання, які вимагають повторної і почергової роботи з аудіюванням). Більш масштабне прослуховування матеріалів, так зване «extensive listening», також повинне мати місце у навчальному плані. До такого виду аудіювання варто переходити уже після того, які учні звикли до короткотривалих записів та можуть повноцінно сприймати зміст почутого. Використання «extensive listening» на уроках іноземної мови сприяє розвитку глобального, в окремих

випадках детального, розуміння вхідних даних мовлення, що також насичує лексичний запас учня і зближує його зі стилем спілкуванням та регіональними особливостями мови носіїв.

Технічні характеристики звуко- або відеозапису є ще одним важливим зовнішнім фактором впливу на сприйняття учнями усного мовлення мовця. Під час відбору того чи іншого автентичного матеріалу слід звертати увагу на такі властивості даного ресурсу:

- Рівень гучності голосу;
- Наявність шумів та відволікаючих факторів;
- Якість звукозапису (професійне озвучення);
- Якість відеозапису (професійні зйомка та монтаж відео, в якому не упускаються деталі розмови);
- Наявність граматично правильно написаних субтитрів (у разі потреби учнів їх опрацювання задля кращого розуміння або вивчення нової лексики).

Відповідність ненавчального матеріалу вказаним вимогам є важливою, адже це є джерелом розвитку інтересу школярів до обраного ресурсу і його теми. Наприклад, якщо якість відео є невисокою, мотивація учнів опрацювати даний матеріал може знизитися, так як візуально він є непривабливим. Ще гірша ситуація виникає з незадовільним озвученням, що значно обмежує рівень сприйняття висвітленої інформації (деякі слова уловлюються хибно, а інші зовсім не чути – відповідно зміст сказаного спотворюється). Проблема неточних субтитрів є досить поширеною на просторах відеохостингу YouTube, де вони створюються автоматично. В такому випадку не варто покладатись на комп'ютерний переклад і стенограму, адже це підриває відповідність даного ненавчального матеріалу відповідно вказаним вище критеріям, а саме граматичній (а іноді і лексичній) автентичності.

Враховуючи усі вище згадані критерії відбору автентичних матеріалів з метою розвитку аудитивної компетенції учнів старших класів, узбецька

методистка М. Баротова виділяє низку запитань, на які вчителю варто відповісти під час остаточного підтвердження вибору того чи іншого оригінального ресурсу:

- Чи подобається цей ресурс мені особисто?
- Що може викликати труднощі в учнів під час роботи з даним матеріалом?
- Чи потрібні учням попередні знання для виконання завдань на основі даного аудіювання?
- Що може зацікавити чи вразити учнів?
- Чи відображає даний ресурс культурну та національну цінність країни, мова якої вивчається? [30, с. 122–123].

Даним технічним критеріям відповідають проаналізовані нами такі сайти і подкасти, як: «*TED*», «*Luke's English Podcast*», «*6 Minute English*» та «*Elephant English Podcast*». Наприклад, «*TED*» і «*6 Minute English*» надають окремо оформлену стенограму, яку можна прочитати після перегляду відео, а також субтитри, які повністю відповідають транскрипту. «*Luke's English Podcast*» та «*Elephant English Podcast*» є подкастами з відеохостингу YouTube, проте, якість субтитрів є високою. На це впливає помірна швидкість мовлення спікерів, що дає змогу комп'ютеру точно опрацювати озвучені дані.

Отже, автентичні матеріали є ненавчальними засобами набуття та покращення учнями старших класів знань, умінь та навичок, які є в необмеженому доступі інтернет мережі, так як включають в себе усі писемні та усні ресурси видані іноземною мовою. Для роботи з аудіюванням можна брати за основу фільми та серіали, пісні і радіо новини, ток-шоу та аудіо книги мовою оригіналу. Перегляд фільмів та об'ємних серіалів, так само як робота з аудіо книгами, є актуальними варіантами для екстенсивного аудіювання (самостійною позаурочною роботою учнів), так як це вимагає більше часу для сприйняття. Проте для класних занять, що включають інтенсивне аудіювання, більш практичним є застосування короткотривалих

відео- та аудіо записів. Не зважаючи на широкий вибір автентичних матеріалів, є ряд критеріїв, на які варто орієнтуватись вчителям при підборі того чи іншого ресурсу. Серед них: рівень складності, жанрова своєрідність, рівень автентичності, доступність, посиленість, технічні показники, інформаційна цінність, загальнонаціональна спорідненість, рівень новизни та обсяг тексту. Дані критерії вважаємо цілком корисними для врахування, адже це має вплив на ступінь зацікавленості та вмотивованості школярів працювати з запропонованим вчителем матеріалом і якісно виконувати подальші завдання.

Висновки до розділу 1

Здійснений нами аналіз теоретичних засад формування іншомовної аудитивної компетентності учнями старшої школи, а також аналітичний розгляд автентичних матеріалів як засобу удосконалення вміння школярів сприймати інформацію на слух дозволяє зробити такі висновки:

1. У розділі доведено, що аудіювання є однією з найбільш затребуваних навичок сучасної людини, спрямованої на особистий розвиток та успішну роботу з іноземними партнерами. Це є комплексною розумовою активністю, що включає в себе перцептивну та мнемічну діяльність мозку. Аудіювання є свідомим процесом сприйняття людиною будь-якого продукту усного мовлення на слух. Саме тому воно вимагає здійснення таких розумових операцій, як: конкретизація, аналіз, синтез, порівняння та абстрагування. Для виконання аудитивних завдань необхідна залученість як комунікатора, так і реципієнта. Таким чином, аудіювання є двостороннім процесом, на який впливає ряд зовнішніх та внутрішніх факторів. До зовнішніх відносять темп та виразність мовлення, наявність відволікаючих чинників, в той час, як до внутрішніх – мотивацію, спрямованість та інтерес.

Відповідно до мети аудитивних завдань розрізняють низку їх видів: екстенсивне й інтенсивне аудіювання, з детальним або частковим розумінням, побіжне (загальне) або зі сприйняттям основної ідеї мовлення.

2. Дослідження понять «компетенції» та «компетентності» дає можливість стверджувати, що аудитивна компетентність є кваліфікацією, що ґрунтується на знанні і володінні особою вузькоспеціалізованими навичками. Для якісної роботи з аудіо матеріалами школярі повинні володіти фонетичною, граматичною та лексичною компетенціями. Процес їх набуття та розвиток адаптується під структуру формування іншомовної аудитивної компетенції, що включає 5 етапів: від розуміння найпростішої форми мовлення до сприйняття ускладнених текстів, що вимагають активної аналітичної розумової діяльності. У такий спосіб, існує ряд когнітивних стратегій навчання аудіювання та удосконалення аудитивної компетентності старшокласників. Вчені також розділяють дані методики залежно від короткострокової та довгострокової перспективи роботи з пізнавальним матеріалом. Серед них: стратегії пам'яті; когнітивні, мета когнітивні та соціальні стратегії; стратегії компенсації та афективного реагування.

3. Детальне вивчення проблеми ненавчальних матеріалів у даному розділі дає підстави стверджувати, що автентичні ресурси є цілком підходящою та практичною альтернативою для покращення аудитивних вмінь учнів старших класів. Автентичні матеріали містять оригінальні граматику, лексику, структуру, ситуації та реакції, засвоєння яких позитивно впливатиме на подальший розвиток аудіювання старшокласників. Питання ефективності застосування таких ресурсів було і залишається актуальним, адже наявність великої кількості усного мовлення в оригінальному озвученні вимагає ще більш детального підбору для занять в школі. Таким чином, вчені-методисти виділяють низку критеріїв, яким повинні відповідати обрані ресурси. Серед них: автентичність, жанрова своєрідність, доступність, інформаційна цінність і професійність озвучення.

РОЗДІЛ II

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ЗА ДОПОМОГОЮ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ

2.1. Використання англомовних навчальних подкастів на уроках іноземної мови

Навчання аудіювання у старших класах є довготривалим процесом, який вимагає зусиль як від учнів, так і від вчителя. Залежно від типу завдань, пропонованих школярам, він може ускладнюватись, або включати полегшену структуру заняття. Застосування автентичних матеріалів робить цей процес більш оригінальним та привабливим для здобувачів освіти, так як відповідає їхнім потребам, інтересам та побажанням. Незважаючи на сприятливість і практичність цих ресурсів, процес підготовки до заняття та проведення уроку не стає менш складним чи трудомістким.

Підготовка та застосування автентичних матеріалів під час навчальної роботи починаються з їх відбору відповідно до досліджених вище критеріїв і завершуються їх адаптацією згідно з навчальними програмою, планом, темою і завданнями уроку. Підлаштування даних ресурсів є обов'язковим, адже вони не є навчальними засобами, а тому, повинні бути відкориговані, враховуючи усі поставлені вчителем цілі, і відповідати рівню знань учнів.

Провівши дослідницьку та аналітичну роботу ми виділили ряд найбільш придатних автентичних матеріалів для розвитку аудитивної компетентності учнів старших класів, які включають подкасти, серіали, мультфільми, веб-сайти. До відмічених нами ресурсів належать:

- a) Серіали та мультфільм: «*The Office*», «*Friends*», «*The Adventures of Tom Sawyer*»;
- b) Веб-сайти: «*TED*», «*6 Minute English*»;
- c) Подкасти: «*Pro Home Cooks*», «*Brainy Dose*»;

d) Ток-шоу: «*The Ellen Show*», «*This Morning*».

Оцінювання даних автентичних засобів проводилось відповідно до визначених у попередньому розділі критеріїв, а саме: оригінальність (граматична, лексична, структурна та жанрова), інформаційна цінність, рівень складності, загальнонаціональна спорідненість, рівень новизни, обсяг тексту та швидкість мовлення, технічні особливості.

1. «*The Office*» – британський ситком, який випускався у період з 2001 по 2003 р. та містить 2 сезони (14 серій). Серіал був вперше трансльований каналом BBC Two, і розповідає про будні офісних працівників, про усі їхні успіхи та негаразди в роботі. Британський «*The Office*» має американську адаптацію, яка вийшла у світ у 2005 році та містить 9 сезонів (201 серія) з аналогічним, проте, більш розвиненим сюжетом. Саме вона є доступною до перегляду мовою оригіналу в мережі Інтернет на сайті HDrezka [22].

Переваги. Так як даний ситком відображає буденне життя простих людей жанрова своєрідність та автентичність є досить вираженими. Так, наприклад, ситуативна автентичність сприяє реактивній, а відтак лексичній та граматичній автентичності. Учні можуть спостерігати справжні емоції героїв та шляхи їх вираження, виникнення робочих питань та проблем у стосунках, командну роботу та суперництво. Усе це є досить життєвими ситуаціями, і тому містить багато щоденної лексики та граматичних скорочень (що застосовуються при швидкому спілкуванні). Хоч і рівень новизни не є високим, актуальні питання сьогодення все ж таки присутні. Серед них: гендерна рівність, дискримінація (расова, соціальна), ієрархія, корупція. Обсяг серій американської адаптації не є великим: у середньому від 20 до 25 хвилин, і темп мовлення теж цілком доступний для сприйняття.

Недоліки. Недостатня виразність мовлення акторів (особливість американського акценту) і шепіт, надмірна емоційність, що запобігає чіткому прослуховуванню, відсутність субтитрів і наявність зовнішніх дистракторів (шум вулиці, закадрове клацання та кроки, музика і т. д.). Так

як жанр серіалу – мок`юментарі ситком (документальний стиль викладення подій для створення пародії) – інформаційна цінність «The Office» є невисокою, адже основною його ідеєю є передача реального життя працівників офісу.

Робота з даним ресурсом вимагає створення стенограми до епізоду, який опрацьовуватиметься, адже в учнів можуть виникати питання щодо лексики через нечіткість мовлення. Також варто підготувати різні типи завдань, з метою наповнення роботи з автентичним матеріалом сенсом. Це можуть бути:

- «pre-watching activities» – говоріння (передбачення сюжету або визначення ролей героїв по фото), обговорення досвіду (якщо хтось з учнів уже переглядав серіал), опрацювання нової лексики/зворотів/граматики;
- «while-watching activities» – створення нотаток відповідно до поставлених заздалегідь запитань, робота з конкретним фрагментом (заповнення пропусків у фразах);
- «post-watching activities» – обговорення сюжету (відповіді на запитання), завдання «True/False», співставлення ролей/завдань/проблем, вираження власних вражень від епізоду та обґрунтування думки.

2. «*The Adventures of Tom Sawyer*» – роман, написаний Марком Твенном, який розповідає про пригоди хлопчика напередодні Громадянської війни в Сполучених Штатах. Як автентичний матеріал для уроків англійської мови ми обрали адаптацію у вигляді серій мультфільму, що можна знайти в YouTube на каналі «Pedro Duarte», де він був випущений у 2022 р. в англійському озвученні [33]. Ця історія включає автобіографічні елементи та підіймає питання злочинства, вбивства, брехні та помсти. Однак, кохання та дружба теж займають своє місце у романі.

Переваги. Інформаційна цінність та автентичність історії сягають високого рівня, так як в ній застосовуються алюзії на книги про піратів, цитати з легенд, молитов та мемуарів, і цитати з творів Шекспіра, Гевлі та Гальма [18]. Таким чином, учні зможуть більше дізнатись про літературу,

культуру та релігійні традиції Америки та Британії. Граматика та лексика даного ресурсу досить чіткі. Граматичні конструкції, починаючи з Present Simple і до умовних речень, відповідають традиційним формам, що вивчаються у школі. Рівень складності лексики, на нашу думку, можна віднести до рівня вивчення іноземної мови А2-В1. Канал містить 49 епізодів, кожен з яких триває 23-24 хвилини, швидкість мовлення є середньою, проте YouTube має функцію сповільнення відтворення, що, на нашу думку, могло стати б у нагоді. Окрім того, якість озвучення мультфільму є хорошою.

Недоліки. Ситуативна та реактивна автентичність не є надто розвиненими, так як герої екранізації (а власне і роману), мають менш виразну емоційність, аніж реальні люди. Рівень новизни є низьким, адже це культурна спадщина США, що припадає на 1876 рік. Частково мовлення є менш виразним, у силу американського акценту.

Досліджений автентичний матеріал можна застосовувати як засіб для екстенсивного аудіювання, з метою розвитку вміння сприймати інформацію та сюжет в загальному, опираючись на сюжет, емоції персонажів та спеціальні ефекти. Таким чином, найкращою формою роботи буде самостійне домашнє опрацювання.

Переглянувши один з епізодів, ми можемо запропонувати наступні типи завдань:

- «pre-watching activities» – говоріння (передбачення сюжету по фото, опис персонажів), обговорення вражень від книги, опрацювання нових лексичних і граматичних конструкцій, розташування фрагментів у логічному порядку;
- «while-watching activities» – занотовування найбільш вагомої на думку учнів інформації у вигляді ключових слів чи виразів, граматичних конструкцій;
- «post-watching activities» – обговорення сюжету (складання хронології подій), вираження власних думок стосовно епізоду в усній або

письмовій формі і написання твору-аналізу дій персонажа в певній ситуації (вирішення проблеми, прийняття рішення).

3. *«Friends»* – американський ситком, що видавався в період з 1994 по 2004 рік. Дана історія про компанію друзів, які живуть у Нью-Йорку і проживають свої звичайні життя, наповненні стосунками, цілями та проблемами. Усі сезони та епізоди мовою оригіналу є у вільному доступі на сайті HDrezka, де також є функція автоматичного субтитрування [5].

Переваги. Це є досить популярний серіал, герої якого стали брендом, і тому користується попитом серед молоді та дорослих і точно зацікавить учнів старших класів. Так як і серіал *«The Office»*, ситком *«Friends»* торкається багатьох буденних питань, що є свідченням ситуативної та реактивної автентичності. Окрім того, в епізодах наявна ідіоматична лексика і лексика, що стосується місцевих закладів, традицій, жартів та продуктів (наприклад, *«Sweet 'N Low»* – замінник цукру, *«Mr. Potato Head»* – американська іграшка, *«Lincoln High»* – середня школа Лінкольна та ін.). Звідси випливає, що серіал є цінним на інформацію, адже учні можуть дізнатись більше про американську культуру, звички і стиль життя, власні назви та характерні локальні проблеми. Обсяг досліджуваного матеріалу складає 10 сезонів по 24 серії, кожна з яких триває від 20 до 25 хвилин, відповідно учні можуть переглядати епізоди на дозвіллі як для розваги, так і для удосконалення аудитивної компетентності. Також сюжет торкається питань загальнонаціональної спорідненості, наприклад: гомосексуальних стосунків, бісексуальності та усиновлення. Окрім того, важливе місце посідають особливості характеру персонажів, суперництво, кар'єрний зріст та сімейні проблеми.

Недоліки. Враховуючи тип телесеріалу, ми розуміємо, що закадрові шуми (а особливо сміх аудиторії) складають велику частину озвучення, а відтак іноді заважають слухачеві повноцінно сприймати сказане. Ситком не новий, проте опис рутини та представлення типових життєвих справ завжди залишатиметься актуальним. Беручи до уваги ступінь складності, лексика та

швидкість висловлення думок відповідають рівням B1-B2. Виразність мовлення ускладнює сприйняття на слух, що знову ж таки є особливістю американського акценту.

Працювати з даним автентичним матеріалом можна на прикладі двох попередньо проаналізованих продуктів кіноіндустрії. Однак ми хочемо звернути увагу на дійсно корисний ресурс для роботи з «Friends» мовою оригіналу – «*ESL Video Lessons and Teaching Materials*» [36]. Запропонований сайт надає доступ до 15 фрагментів з епізодів, списків важливої лексики, а також вікторин після перегляду для закріплення матеріалу та перевірки розуміння сюжету.

4. «*Ted*» – американський веб-сайт, що також має адаптацію в YouTube, метою якого є поширення різноманітних ідей, результатів наукових досліджень, проблем світового рівня та багато інших матеріалів на безліч тем [46]. На сайті можна знайти наступні розділи відео: *Playlists* (включає тематичні відео від 5 до 15 хв), *TED Series* (оригінальні серіали з короткотривалими епізодами – до 5 хв – про поради від спеціалістів), *TED-Ed videos* (навчальні фрагменти тривалістю у середньому 4-5 хв) і *TED Talks* (довготривалі відео на 15-20 хв з монологами лекторів та фахівців на різні теми).

Переваги. Враховуючи висвітлений та проаналізований нами розподіл відеоматеріалів, можна дійти висновку, що «*Ted*» поширює досить цінну та актуальну інформацію. Жанрова своєрідність дослідженого сайту дає можливість задовольнити інтереси будь-якого учня та підібрати автентичний матеріал відповідно до рівня його знань. Теми, що підлягають вивченню та обговоренню торкаються: кліматичних змін, політики, соціальної інклюзії, прав людини, здоров'я, технічного розвитку, психології, фінансової грамотності, історії, мистецтва і т. д. Працюючи з матеріалами «*Ted*», учні будуть чути граматично і структурно правильно побудовані речення, приклад чого стане у нагоді розвитку власного усного та писемного мовлення. Технічні характеристики даного ресурсу є досить

високі: кожне відео має англійські субтитри і окремо стенограму, регуляцію швидкості відтворення, звуко- та відеозапис хорошої якості.

Недоліки. Відео з «*Ted*» не є ситуативно та реактивно автентичними, так як містять виключно монологи та нарації. Окрім того, комп'ютерне озвучення деяких епізодів дещо знижує чіткість та виразність мовлення.

З наявними відеоматеріалами можна працювати наступним чином:

- «pre-watching activities» – читання (збір інформації на певну тему), говоріння (висловлення власних позицій, припущень, поширення набутих знань), вивчення нової лексики;
- «while-watching activities» – занотовування відповідей на попередньо поставленні запитання, робота з конкретним фрагментом («fill in the missing words»), виписування ключових слів, виокремлення структурних частин розповіді, заповнення таблиць інформацією);
- «post-watching activities» – говоріння (обговорення проблеми, формулювання висновків), складання діаграм, порівняння нової та попередньо вивченої інформації з тексту для читання в усній чи письмовій формах).

5. «*6 Minute English*» – сайт британської організації BBC, що містить розділи стосовно граматики, лексики, новин та подкастів [29]. Автентичні матеріали обраного ресурсу спрямовані на загальне інформування слухачів та відповіді на поширені запитання.

Переваги. Предметами опублікованих подкастів є важливі та актуальні питання про: здоров'я та інвалідність, політику, навчання, технології, традиції та культуру, сучасні проблеми (пандемію, глобальне потепління, війну, бідність) та ін. Це дає можливість обрати корисний ресурс відповідно до теми та інтересів. Подкасти містять зручні у використанні матеріали, так як вони можуть бути завантажені на власний пристрій і відтворені без використання інтернету. Окрім цього, на сайті доступні короткотривалі відео з стенограмою та уже виписаною і розтлумаченою новою лексикою (які теж є вільному доступі для

завантаження), що полегшує процес підготовки до уроку. Обсяг відео- та звукозаписів складає 6 хв, швидкість відтворення може регулюватись, а англійські субтитри автоматично підставляються. Також варто відмітити наявність застосунку до даного сайту.

Робота з даним ресурсом дещо схожа до роботи з «*Ted*», проте, ми хочемо запропонувати ще такі види діяльності: повноцінна робота з транскриптом (пропущені слова, вирази, граматичні конструкції), попереднє самостійне тлумачення лексики або співставлення з визначеннями, написання есе з висловленнями думки, детальніше дослідження певної проблеми, доповнення власних ідей (якщо відео містить риторичне запитання у заголовку).

б. «*Pro Home Cooks*» – подкаст на платформі YouTube, що існує з 2013 року та є продуктом США [41]. Він має більш спеціалізовану тематику і включає усе про куховарство.

Переваги. Рівень лексичної автентичності задовольняється тим, що автор каналу використовує як щоденну, так і професійну лексику, адже розповідає про рецепти страв, помилки організації робочого місця кухара і новинки у світі їжі та оснащення. Загальнонаціональна спорідненість хоч і не яскраво виражена, проте, на каналі можна дізнатись більше про кухню різних народів та місцевостей (наприклад, приготування традиційної національної кухні Мексики, Італії, Америки, Таїланду та інших країн). Реактивна автентичність у даному ресурсі проявляється у щирих емоціях оповідача, який проводить харчові експерименти і ділиться власним досвідом. Оновлення відеоматеріалів відбуваються щодвотижні, таким чином усі запропоновані рецепти нові та популярні. Кожне відео містить розділи та їх часові рамки, що робить процес знаходження потрібних фрагментів для роботи на занятті швидшим. Як завжди, YouTube надає автоматичні англійські субтитри та регуляцію швидкості відтворення. Звуко- та відеозапис мають хорошу якість, темп та виразність мовлення комунікатора також задовільні.

Недоліки. Тематика даного каналу досить обмежена і специфічна, а тому, ймовірно, зацікавить небагатьох учнів. Обсяг наявних відео складає від 12 до 30 хв, що може викликати нудьгу, так як особливого сюжету немає (як, наприклад, у попередньо вивчених серіалах).

Робота з проаналізованим каналом передбачає наступні види діяльності:

- «pre-watching activities» – говоріння (передбачення рецепту користуючись списком потрібних продуктів, відгадування страв орієнтуючись на їх інгредієнти або країн відповідно до цих страв, опис видів діяльності зображених на фото з вирізаних фрагментів відео), парна робота (обговорення улюбленої їжі), опрацювання нової лексики (дії, оснащення, продукти);
- «while-watching activities» – фіксація послідовностей дій, доповнення таблиць рецептів;
- «post-watching activities» – підготовка проекту (приготування / представлення національної страви певного народу), складання психологічного портрету ведучого, усне або письмове висловлення власних вражень від отриманого матеріалу, групова робота (створення нового рецепту з наявних інгредієнтів).

7. «Brainy Dose» – подкаст, який має адаптації в Instagram, Pinterest та Facebook. Канал на YouTube існує уже близько 6 років та включає 516 навчальних відео [32].

Переваги. Даний ресурс має декілька інформаційних підрозділів відповідно до обраної тематики. Серед них: психологія, здоров'я, тваринний світ, цікаві факти про середовище, соціологія й стосунки. Це уможливорює підбір потрібного матеріалу до заданої теми уроку, а також задовольняє інтереси більшості учнів. Також, нами була виявлена певна кількість записів, що стосуються вражаючих фактів про світ та культури. Лексична автентичність характеризується наявністю автентичних власних назв, використанням фразеологічних фраз та слів складнішого рівня. На каналі

можна знайти як короткотривалі відео (3-5 хв), так і довготривалі (до 15 хв, кожне з яких поділене на часові рамки відповідно до обговорюваного питання). Технічні характеристики серій відповідають вимогам, а темп і виразність мовлення комунікатора – рівню складності (граматика і лексика чітко прослуховуються).

Недоліки. Оновлення відеоматеріалів відбувається нечасто. Ситуативний і реактивний типи автентичності відсутні через наявність лише комп'ютерного озвучення. Окрім того, загальнонаціональна спорідненість змісту виражена нечітко.

Працювати з обраним джерелом інформації можна, застосовуючи уже вище наведені приклади завдань.

8. «*The Ellen Show*» та «*This Morning*» – це одні з найбільш популярних ток-шоу Америки та Британії, що поширюють зіркові інтерв'ю, смішні життєві історії та розмови на проблеми сучасності. «*The Ellen Show*» є американським шоу, що складається з 19 сезонів і популярність якого припала на період з 2003 по 2022 рік [47]. В той час як «*This Morning*» є британською програмою, яка транслює відео починаючи з 1988 року та має 30 сезонів [48]. На сьогоднішній день, на YouTube каналі свіжі бесіди публікуються щотижня.

Переваги. Технічне забезпечення каналів є професійним, а тому якість звуко- та відеозапису висока. Зміст публікацій торкається багатьох предметів буденного життя артистів, серед них: мистецтво, відпочинок, рутинна, мода, спорт, кіноіндустрія, новини та інші. Таким чином, жанрову своєрідність досліджуваних ресурсів можна вважати розвиненою. Окрім того, ми визнаємо дані проекти загальнонаціонально спорідненими, адже ведучі приймають гостей різних рас, націй та позицій, незалежно від їхніх поглядів та стилів життя. Обсяг випусків варіюється від 2 до 15 хв, а темп мовлення є середнім. Користуючись даними автентичними матеріалами, учні можуть покращити як американський, так і британський акценти, звикнути до манери спілкування людей інших англомовних країн і наситити

власний словниковий запас ідіомами, фразеологізмами та щоденною лексикою. Важливо також відмітити автентичність поведінки учасників, що, у свою чергу, наближує школярів до реального застосування мовних засобів.

Підсумовуючи вище проаналізовані автентичні матеріали, які можна застосовувати на уроках англійської мови у старших класах, вважаємо за потрібне зауважити, що не кожен матеріал відповідає рівню складності та має повноцінно складену стенограму. Незважаючи на це, усі обрані нами ресурси відповідають інтересам учнів і торкаються сучасних проблем, що дає змогу школярам всесторонньо розвиватись. Більше того, досліджувані нами джерела є продуктами як американської, так і британської культури, а тому це розширить кругозір старшокласників та наблизить їх до реального життя носіїв мови, їх манери спілкування, звичок і стилів життя. Відповідно до критеріїв нашого аналізу найбільш професійний підхід до поширення матеріалів має організація BBC, а саме її канал «*6 Minute English*». З іншого боку ми вважаємо, що дане джерело все ж таки має навчальне спрямування. Таким чином, найбільш автентичними матеріалами є ток-шоу та серіали, а найбільш інформаційно цінною оригінальною платформою є «TED». Найменш вражаючим засобом для розвитку аудитивної компетентності став для нас мультфільм, в основі якого лежить книга Марка Твена, «*The Adventures of Tom Sawyer*», так як тривалість серій занадто довга для роботи на уроці, а структурна організація каналу не є найвищої якості. Дослідивши обрані нами автентичні матеріали, ми можемо стверджувати, що дане питання має великий потенціал до подальшого детального розгляду, адже ненавчальні засоби, такі як фільми, серіали, шоу і подкасти, набувають усе більшої популярності, і їх вивчення залишатиметься актуальним ще досить довго. Також вважаємо за потрібне звернути увагу на тематичні подкасти для підлітків, адже саме у них можна знайти відповіді на важливі питання доступною лексикою.

2.2. Технологія роботи з англomовними навчальними подкастами на уроках іноземної мови в старшій школі

Підготовка навчальних матеріалів до опрацювання їх змісту учнями на уроках англійської мови є складним процесом, так як залежить від поставлених завдань та мети заняття, а також повинна враховувати інтереси та потреби школярів. З іншого боку, робота з ненавчальними матеріалами, тобто автентичними, вимагає ще більш ретельного підходу до упорядкування та адаптації оригінальних ресурсів до освітньої програми. Таким чином, важливо пам'ятати про технології роботи з такими джерелами, аби їх застосування було результативним та цікавим для учнів.

Згідно з даними Академічного тлумачного словника української мови «технологія» – це сукупність матеріалів та відомостей про організацію робочого процесу під час створення чого-небудь, що забезпечують досягнення наперед визначених результатів операції [24]. Поняття «технологія» є досить поширеним у багатьох сферах діяльності людини, зокрема у педагогіці. Дослідженням педагогічних технологій займалися такі методисти, як: О. В. Черненко, С. Г. Шаповаленко, Т. О. Ільїна К. Littleton, J. Winter, M. Clark та інші. За даними їх матеріалів «педагогічна технологія» – це напрям у дидактичній науці, що включає способи і методи навчання та викладання, основною метою застосування яких є активізація та покращення освітнього процесу.

Окрім того, вчені виділяють «освітні технології» і «технології навчання». Поняття «освітня технологія» трактується як варіація спільної діяльності учасників освітнього процесу, метою якої є реалізація навчального плану з урахуванням усіх можливих факторів та змін [13]. З іншого боку «технологія навчання» розуміється як способи і прийоми у навчальній діяльності учнів, застосовуючи які школяр спроможний самостійно або з допомогою вчителя опрацювати новий матеріал та інтегрувати у реальне життя [25]. Таким чином з усіх визначень даного

терміну впливає, що основними складовими будь-якої технології є алгоритми й методи роботи з елементами виробничого процесу. Беручи до уваги досліджуване нами питання в методиці навчання англійської мови та розвитку аудитивної компетенції учнів, технологію роботи з автентичними матеріалами ми розглядаємо як сукупність етапів роботи з обраними ресурсами, в результаті чого школярі удосконалюють вміння сприймати усне мовлення носіїв на слух та вирізняти лексичні і граматичні одиниці в ньому.

На практиці нами було досліджено ефективність використання таких автентичних матеріалів, як: американські серіали «*Friends*» та «*The Office*», YouTube канали «*Brainy Dose*», «*Psych Hub*», «*TED*». Окрім того нами були опрацьовані допоміжні ресурси для роботи з оригінальними медіа файлами, серед яких Transcriptor та Puzzlemaker, iSLCollective а також ESL Video Lessons and Teaching Materials (виключно для роботи з серіалом «Друзі»).

1. **Transcriptor** – сайт, що дозволяє завантажувати потрібні файли для обробки як з власного пристрою, так і з мережі Інтернет. Застосунок створює стенограму відповідно до звукозапису відео і дозволяє її збереження у сховищі програми і також на обраному для роботи приладі. Головною перевагою даного ресурсу є розробка не лише друкованого транскрипту, а й витягнення аудіозапису з відео. Користуючись цією функцією вчитель може: по-перше – мати опору для себе, під час усного опрацювання контексту з учнями, по-друге – вмикати лише аудіо (якщо відео містить надто відволікаючі фактори або ж неважливі для сприйняття анімації), по-третє – мати основу для створення завдань для учнів з метою опрацювання змісту, лексики чи граматики. Тривалість обробки медіа файлу залежить від його обсягу, що у нашому випадку роботи з даною програмою становило 3-5 хвилин [49].

2. **Puzzlemaker** – одна з гілок сайту Discovery Education, що генерує кросворди з будь-якою кількістю слів. Даний ресурс є досить практичним при вивченні нової лексики, або пригадуванні попередньо засвоєної. Для

коректного функціонування застосунку потрібно вводити як терміни, так і їх визначення. Таким чином, комп'ютер створить схему кросворду та ключ до нього, які також можна завантажити на власній пристрій або одразу роздрукувати. Використання такого виду завдання вимагає ретельної роботи учнів з лексичним матеріалом, адже зайвих пропусків немає, а тому слова повинні бути підібрані дуже точно. Опрацювання введених даних займає близько 3 хвилин. Create your own criss cross puzzle | discovery education puzzlemaker [40].

3. **iSLCollective** – сайт, що містить адаптації до відео та аудіо матеріалів, які виступають завданнями для роботи з почутим. Наприклад, до фрагментів з фільмів, мультиків або пісень генеруються такі завдання, як: «*fill-in the gaps*», «*choose the correct option*», «*tap the word you hear*», «*put words into the order you hear*» та інші. Це в свою чергу розвиває в учнів навичку детального розуміння усного мовлення (listening for detailed comprehension). Важливим елементом даного ресурсу є наявність субтитрів і розподілу відео по рівнях, а також відповідно до мети навчання. Адже деякі файли спрямовані на розвиток виключно аудитивної компетентності учнів, а деякі включають також роботу з граматикою. Таким чином можна підібрати уже готову обробку автентичного матеріалу або ж створити власний варіант. Тривалість наявних відео складає від 1 до 10 хвилин [34].

4. «**ESL Video Lessons and Teaching Materials**» – сайт, що надає готові завдання для вчителів та учнів, які були створені на основі навчальних та ненавчальних матеріалів. Певні епізоди американського серіалу «*Friends*» також піддались опрацюванню авторів. Зокрема, можна знайти 15 фрагментів, що можуть стати у нагоді розвитку аудитивної компетентності учнів старших класів. Дане джерело також включає список і трактування важливих виразів з історій (враховуючи автентичні назви закладів, продукції, речей, традицій) та по дві вправи до кожного відео: а). перевірка розуміння сюжету, б). опрацювання лексики. Єдиним недоліком досліджуваного застосунку ми вважаємо відсутність будь-яких субтитрів,

що ускладнює процес сприйняття учнями швидкого мовлення акторів. Тривалість кожного фрагменту у середньому складає 5 хвилин [35].

Опираючись на практичний досвід роботи з учнями старших класів ми можемо виділити такі етапи роботи з автентичним матеріалами.

Таблиця 1

Технологія роботи з автентичними матеріалами для вчителів:	
Інформативне слухання	Полягає у виділенні потрібної учням інформації враховуючи тему заняття та основні завдання уроку. Медіа файл може мати навчальний, виховний та розважальний характер. Також може нести узагальнюючі або детально досліджені факти.
Передбачення завдань	На цьому етапі важливо заздалегідь обміркувати, наскільки можливим буде створення додаткових завдань до обраного автентичного ресурсу. У деяких випадках підготовка до уроку може стати надто трудомісткою, що не завжди є виправданим.
Пошук допоміжних ресурсів	Включає дослідження застосунків, що зможуть пришвидшити адаптацію оригіналу до уроку. Наприклад, створення субтитрів або окремої стенограми, витяг аудіо, обробка відео з метою заглушення фонових шумів, створення завдань тощо.
Підготовка до уроку	Є переходом від теоретичного аналізу зібраних матеріалів до їх практичної модифікації та інтеграції в план заняття. Це включає підготовку стенограми, завдань, ключів та наочного матеріалу.

Таблиця 2

Технологія роботи з автентичними матеріалами для учнів:	
До медійний етап	Полягає в ознайомленні з лексичними та граматичними елементами усного мовлення, що використовуватимуться комунікаторами і включає виконання відповідних завдань, говоріння (передбачення сюжету, обговорення попередньо отриманих відомостей, характеристика героїв) та відпрацювання потрібної лексики / граматику у власному мовленні для їх кращого розпізнавання в тексті.
Медійний етап	Містить в собі подвійне прослуховування відео або звукозапису і, також, виконання поставлених завдань («fill-in the gaps», «multiple choice», «matching», «ordering»). Після першого перегляду епізоду або кліпу учні можуть обговорити загальний контекст, виділивши для себе найбільш вагомі елементи розповіді. Такий аналіз може полегшити подальшу роботу з матеріалами і дасть вчителю зрозуміти наскільки сприйнятливим є обраний ресурс. Другий перегляд часто поєднується із застосуванням субтитрів.
Пост медійний етап	Є процесом детального опрацювання автентичного засобу розвитку навички аудіювання, враховуючи усі труднощі, які виникали під час перегляду або прослуховування медіа файлу. Це включає роботу з стенограмою, додатковими завданнями на розуміння сюжету і найбільш поширеними фразами щоденного вжитку. Окрім того, учні можуть висловити власну думку щодо висвітленої проблеми в усній або письмовій формі, підготувати порівняльну характеристику персонажів,

	обговорити відповідність попередньо зроблених передбачень до відображених подій і т. д.
--	---

Окрім того, застосувавши розглянуті у даному дослідженні автентичні матеріали, ми можемо навести приклади роботи з: епізодами серіалів та навчальними відео з YouTube та платформи TED.

Робота з фрагментом серіалу «Friends» вимагала найбільшої підготовки, так як темп мовлення акторів був вище середнього, а функція регуляції швидкості відтворення і субтитри були відсутні. Схема роботи з даним ресурсом включає такі кроки:

1. Огляд епізодів на платформі «ESL Video Lessons and Teaching Materials» або сайті HDrezka, підбір фрагменту відповідно до визначених у даному дослідженні критеріїв: доступність, інформативність, технічні характеристики. Даний медіа файл був обраний нами з опором на тему уроку та власне розділ, що вивчався. Як ми визначили, основною ідеєю потрібного фрагменту полягала у важливості дружніх стосунків, підтримці та взаєморозумінні – таким чином, підібране відео повністю підходило до проблематики заняття.

2. Передбачення труднощів у роботі з аудіюванням і складання приблизного плану роботи з відео: беручи до уваги відсутність будь-яких субтитрів, зокрема англійських, наявність зовнішніх відволікаючих факторів (фонові шуми, сміх аудиторії) та можливості регулювати швидкість програвача, ми дійшли висновку, що саме темп та нечіткість вимови героїв можуть стати ускладнюючими елементами аудіювання. Проаналізувавши технічні характеристики відеозапису, нами був складений орієнтовний план його редагування і список потрібних для цього інструментів. Серед них: Transcriptor (для виділення стенограми в окремий файл), MixCaptions (для підставлення субтитрів на відео), Online Audio Noise Reduction (для видалення фонового шуму).

3. Робота з стенограмою: створення транскрипту за допомогою застосунку Transcripor, виділення важливої для розуміння лексики, опрацювання граматичних складових мовлення акторів.

4. Створення завдань для роботи перед, під час та після прослуховування: врахування попереднього навчального досвіду учнів і передбачуваних складнощів, поглиблення набутих знань (опрацювання граматики та лексики), інтегрування навичок.

5. Адаптація плану уроку (актуалізації знань та підсумку) до основної частини уроку (роботи з серіалом): організація видів діяльності, спрямованих на наближення учнів до обраної теми (знайомство з героями: відгадування рис характеру, співставлення, обговорення) та логічного підведення підсумків заняття орієнтуючись на основну ідею обраного епізоду (висловлення власних вражень та думок).

Робота з інформативними відео британської асоціації TED і каналу «Brainy Dose» була менш складною, аніж з серіалом. Цьому посприяла наявність даних ресурсів у відеохостингу YouTube, адже саме на цій платформі можна регулювати швидкість відтворення відео, а також застосовувати автоматично створенні субтитри. Таким чином схема роботи з даними ресурсами може включати наступні етапи:

Рис. 1 «Схема роботи з автентичним матеріалом з відеохостингу YouTube»

Окрім застосування індуктивного методу опрацювання автентичних матеріалів, нами був розглянутий і дедуктивний метод. Він включає в себе першочергову роботу з відео, що орієнтується на загальне розуміння контексту враховуючи вивчений раніше матеріал без попередньої підготовки, та аналітично-дослідницький етап співставлення сприйнятого з істинним. Найбільш влучним використанням даної методики ми вважаємо її інтеграцію з екстенсивним (або глобальним) аудіюванням.

Таким чином нами був опрацьований американський серіал «The Office», розгляд якого був доречним саме під час виховного заходу для учнів старших класів. Як було визначено вище у нашому дослідженні, даний серіал підіймає питання соціальної рівності, серед яких дискримінація, булінг, ігнорування проблем, конфліктність та інші. Саме тому найкращим варіантом застосування такого автентичного ресурсу був розвиток теми стосунків між людьми в житті та на роботі. Отже, програма виховного

заходу включала такі основні етапи взаємодії з оригінальним джерелом, враховуючи дедукцію та аналітично-дослідницький характер:

Рис. 2 «Схема роботи з автентичним матеріалом – серіалом – дедуктивним методом»

I. Перегляд епізоду мовою оригіналу, відеоматеріал якого підкріплений англійськими субтитрами, має на меті навчити учнів сприймати загальну ідею сказаного, без попереднього ознайомлення з сюжетом і героями та без вивчення лексики. Це змушує їх більше концентруватись на прослуховуванні та уловлювати усі деталі гри персонажів.

II. Етап обговорення полягає у виявленні учнями головної ідеї та найбільш вагомих проблем згаданих у фрагменті, орієнтуючись виключно на власне розуміння контексту. Також це дає змогу вчителю зрозуміти наскільки школярі є підготовлені до роботи з мовою носіїв (темп, вимова, стиль мовлення).

III. Аналіз фрагменту включає детальний розгляд його складових та характеристику персонажів. Складовими епізоду є фактори, що формулюють картину дій і зовнішні чинники впливу на героїв та глядача

(атмосфера, взаємодія, дистрактори, проблеми). Таким чином, учні самостійно або в групах (або з допомогою вчителя) виділяють важливі елементи розповіді, підкреслюючи значущість того чи іншого етапу комунікації персонажів. Окрім того, аналізуючи виконавців фрагменту, вони приділяють більше уваги контексту і його ситуативно-реактивній автентичності.

IV. Етап дослідження є важливим у даній схемі роботи з серіалом, так як полягає у самостійному опрацюванні школярами лексичного матеріалу ресурсу. Це навчає їх розрізняти частини мови, виділяти для себе важливу інформацію і правильно користуватись допоміжними джерелами.

V. Практичний досвід є заключним, але не менш важливим, адже головною метою будь-якого навчання є застосування здобутих знань у реальному житті. Таким чином, повністю проаналізувавши автентичний матеріал (вимову, структуру речень, емоційну складову, використання граматичних компонентів) учні можуть скласти власні приклади висловлювань вживаючи нові слова та фрази і, також, застосовувати їх у подальшому спілкуванні іноземною мовою.

Отже, застосування оригінальних медіа файлів на уроках англійської мови вимагає знання певних технологій роботи з ними, що включають і їх адаптацію до мети заняття, зокрема. Таким чином, важливими ресурсами є застосунки для створення стенограми і субтитрів, додаткових завдань на лексику, так як її знання має досить вагомий вплив на розуміння мовлення (серед них Transcriptor, Puzzlemaker), і ресурс для створення «while-watching activities» – iSLCollective. Беручи до уваги усі вище описанні варіації роботи з автентичними матеріалами з метою розвитку аудитивної компетентності, можемо підвести підсумок, що найбільш легкою є адаптація коротких відео з каналів відеохостингу YouTube, так як дана платформа надає можливість регулювати швидкість відтворення відео та наявність субтитрів. Робота з такими джерелами не вимагає додаткового створення стенограми та субтитрів. Окрім цього, тут пропонується широкий вибір відеоматеріалів

відповідно до потрібної тематики і тривалості фрагменту. З іншого боку, застосування серіалів (або мультфільмів) на уроках англійської мови може бути як трудомістким, так і більш невимушеним. Залежно від рівня підготовки учнів можна обрати або індуктивний, або дедуктивний методи роботи. Це, в свою чергу, полягає у: роботі під керівництвом вчителя – автономності, акценті на вивченні лексики – акценті на загальному сприйнятті та розвитку інтуїції (передбачення значення слів), використанні відеоматеріалу як додатку до основного завдання – побудові уроку на основі епізоду. Враховуючи вказані пункти, ми вважаємо, що більш продуктивним та результативним видом діяльності учнів є дедуктивний метод опрацювання автентичного матеріалу при екстенсивному слуханні. Адже саме це включає такий практичний спосіб запам'ятовування, як – самостійне дослідження у поєднанні з практикою.

2.3. Результати дослідницької роботи та методичні рекомендації з використання автентичних матеріалів для формування іншомовної аудитивної компетенції учнів старшої школи.

Для перевірки ефективності застосування автентичних матеріалів для розвитку аудитивної компетентності учнів старших класів нами було проведене практичне дослідження на базі ЗЗСО, основні дані якого наведені у таблиці 3.

Таблиця 3

База дослідження	ліцей №11 міста Хмельницького
Учні класу	10 (профільний та рівень стандарту)
Рівень знань	B1 (intermediate)
Тематика автентичних матеріалів	стосунки (дружба, любов, сім'я), культурна обізнаність, соціальні мережі

Методи роботи	аналітично-дослідницький, індуктивний, дедуктивний
Досліджувані автентичні ресурси	американські серіали «Друзі» та «Офіс», британська навчальна платформа TED Talks, YouTube-канали Brainy Dose та Psych Hub
Результативність	+ розвиток інтересу + збільшення мотивації + залученість учнів + відповідність до уроку

У поєднанні з автентичними матеріалами нами було застосовано ряд допоміжних ресурсів для полегшення підготовки до уроків та адаптації обраних джерел, які ми проаналізували вище у нашому дослідженні. Зокрема: інструменти для створення стенограми Transcriptor і кросвордів Puzzlemaker, сайт для створення завдань до серіалів ESL Video Lessons and Teaching Materials.

Таблиця 4

Хід дослідження:		Труднощі:
а) Ресурс – ESL Brains – “99-Year-Old Woman meets her 100 th Great-Grandchild”	Дане відео використовувалось на базі відеохостингу YouTube, тому не вимагало додаткового створення субтитрів. Адаптацією роботи з обраним джерелом стали: попереднє вивчення та опрацювання лексичного матеріалу (переклад та складання	Темп мовлення та американський акцент англійської мови були досить розміреними, тому складнощів у розумінні змісту не виникало.

	синонімічного ряду, формулювання власних речень) та пост-медійне завдання на визначення правильних та неправильних тверджень з додатковим обґрунтуванням відповіді англійською мовою.	
b) Ресурс – YouTube канал Psych Hub – “Mental Health and Social Media”	Завданням для « <i>while-listening activity</i> » розроблене нами відповідно до теми заняття. А саме: заповнення таблиці з метою виділення переваг і недоліків соціальних мереж; і проблем, з якими стикнулася головна героїня історії, та їх вирішень. Перед переглядом відео учням було запропоновано опрацювати нові вирази, а після – взяти участь в обговоренні змісту та представленні власних пунктів.	Жодних труднощів не виникало: темп та виразність мовлення були доступними.
c) Ресурс – YouTube канал Brainy Dose – “The 10 Secrets of	У роботі з даним джерелом було використано аналітично-дослідницький метод, при якому завданням учнів було самостійно	Обсяг відео був завеликим для роботи на уроці, адже увага учнів розсіюється.

Truly Happy Relationships”	визначити переклад нових слів застосовуючи допоміжні інструменти. Основним завданням було доповнити таблицю, зміст якої включав деякі секрети (для виявлення їх значень) та значення (для визначення секретів).	Тому нами було вирішено представити його для самостійного опрацювання вдома.
d) Ресурс – серіал “Friends”	Дане джерело виступало основою заняття, на ньому базувались усі види діяльності. Адаптація відео вимагала створення субтитрів власноруч. Для « <i>pre-watching activity</i> » було розроблено завдання на вгадування персонажів відповідно до їх характеристик, робота з лексикою та обговорення про цінність друзів. Для « <i>post-watching activity</i> » був створений тест на перевірку розуміння змісту і вправа на закріплення лексики.	Так як з серіалом були знайомі лише декілька учнів, нам довелось змінити порядок завдань (відгадування героя – після перегляду).
e) Ресурс – серіал – “The Office”	Методи роботи з даним фрагментом – дедуктивний та аналітично-дослідницький. Після першого перегляду учні виділили основні проблеми	Через брак часу ми замінили пост-медійну дискусію на написання розповіді про враження від

	пов'язані з культурною необізнаністю, після другого – нові вирази (застосовуючи розроблені нами субтитри) для самостійного їх трактування та перекладу з використанням допоміжних інструментів. Також пост-медійним завданням була міні-проектна робота в парах зі складанням портретної характеристики персонажів.	атмосфери в офісі і включили це в домашнє завдання.
--	---	---

Перед та після впровадження нашої методики ми провели опитування серед учнів 10-В класу щодо якості й ефективності занять спрямованих на розвиток їх аудитивної компетентності. Його результати наведені у додатку Б. Анкетування включало наступні питання:

- 1) Чи легко вам даються завдання з аудіювання?
- 2) Чи цікавими є для вас теми аудіювання?
- 3) Чи вважаєте ви, що варто приділяти більше уваги аудіюванню?
- 4) Чи розвиваєте ви своє вміння сприймати англійську мову на слух за межами школи? (переглядаючи фільми / відео / ток-шоу, слухаючи музику).

Кількість учнів, які брали участь в опитуванні становить 25. Тому для кращого розуміння загальної картини результатів, ми вважаємо необхідним перевести відсоткове співвідношення, наведене у додатку Б, у кількісне відношення учнів. Так, наприклад, до впровадження автентичних матеріалів у навчальний процес кількість учнів:

- що самостійно розвивали аудитивну навичку за межами школи становила 3, а після – 7;

- що були зацікавленими в темах аудіювання і подальшій його практиці – 6, а після – 10;

- що мали труднощі при прослуховуванні – 8, а після 10.

Після вторинного анкетування нами була проведена бесіда з учнями з метою уточнення результатів опитування, а також врахування їх свідомих коментарів щодо застосування даної методики. Як передбачалось, час від часу темп та виразність мовлення персонажів викликали труднощі. Незважаючи на це, висловлюючи власні враження від застосування даної методики, учні виразили інтерес до перегляду опрацьованих нами серіалів («Друзі», «Офіс») у повному їх розмірі мовою оригіналу. Звідси, ми можемо зробити висновок, що застосування автентичних матеріалів під час навчання аудіювання є дійсно ефективним, так як це дає змогу зацікавити і залучити більше учнів в процес розвитку аудитивної компетентності вдома та на уроках. Проте підвищений рівень складності може як активізувати, так і демотивувати школярів. Тому, вчителів варто завжди враховувати афективні установки учнів при виборі рівня складності автентичного ресурсу.

Таким чином досліджене нами методичне та педагогічне надбання українських та іноземних вчителів і науковців, що стосуються навчання та вивчення англійської мови у старших класах, а також проведення власної практичної перевірки у ЗЗСО, дало можливість визначити найбільш точні варіації роботи з автентичними матеріалами для розвитку аудитивної компетентності школярів. Більш того, перевірені техніки їх застосування на практиці уможливили детальніший аналіз адаптації оригінальних джерел, для того щоб зробити навчальний процес результативнішим та цікавішим для учнів. Отже, набуті нами теоретичні та практичні знання дають підставити висвітлити ряд корисних рекомендацій щодо використання медіа файлів англійською мовою у школі.

1. Якісний та аналітичний огляд автентичного матеріалу – це основа результативності роботи з обраним ресурсом. Саме цей елемент

підготовки відіграє найважливішу роль, так як впливає на подальшу наповненість уроку, завдань та очікуваних результатів. Під час підбору оригінального джерела вчителю слід враховувати усі вище досліджені критерії, адже вони є складовою: адекватного сприйняття, повчальності, мотивації та виховання учнів. Правильно обраний ресурс повинен відповідати, щонайменше, таким характеристикам:

- автентичність (ситуативно-реактивна, граматична, лексична);
- спорідненість (загальнонаціональна та загальнокультурна);
- цінність (інформаційна, виховна, навчальна).

Рівень новизни та актуальність представлених даних є прямими факторами впливу на інтерес та мотивацію учнів їх опрацьовувати. Таким чином, потрібно уникати неправдивих та нецікавих історій, аби зберегти сконцентрованість школярів на важливих елементах роботи. Технічне забезпечення джерела хоч і є важливим для рецепції усного мовлення комунікаторів, так як впливає на психічні процеси учнів (наприклад, увагу та сприйняття), проте, не має такого великого впливу на формування особистості та інтересів. Саме тому воно не відноситься до найвагоміших критеріїв оцінювання та підбору автентичних матеріалів.

Окрім того, важливим є врахування тематичної різнобарвності оригінального ресурсу, адже воно мусить: по-перше, доповнювати основну ідею уроку; по-друге, розвивати зацікавленість та відповідати пізнавальним потребам учнів. Контекст обраного джерела повинен викликати запитання для подальших роздумів та обговорень, що, в свою чергу, сприятиме покращенню аналітичних здібностей школярів та направлятиме їх до жвавих комунікацій із застосуванням раніше набутих знань.

2. Вибір методу роботи з автентичним матеріалом – це другий етап створення навчальної програми або плану окремого уроку з використанням оригінального джерела. Він полягає у визначенні основи заняття та його допоміжних елементів. Таким чином, робота може базуватись виключно на обраному ресурсі чи, навпаки, включати лише

певні фрагменти взаємодії з ним. Від цього залежать: підготовка вчителя до уроку, поставлені цілі та завдання, підготовка учнів до перегляду медіа файлу, кількість та різноманітність видів діяльності, розвитку рецептивних або продуктивних навичок школярів і тип взаємодії на занятті, що впливає на виховання автономності або ж кооперації. Так, наприклад, можуть бути застосовані наступні методи навчання:

- індуктивний (здебільшого супроводжується вчителем, та вимагає детального вивчення основ перед переглядом відео фрагменту, дуже рідко пропонується як самостійна робота учнів);
- дедуктивний (вчитель може виступати у ролі гіда, більше уваги приділяється можливостям та ідеям учнів, що рухаються від загального сприйняття контексту до його аналізу та вивчення);
- аналітично-дослідницький (повністю самостійний або колективний вид діяльності учнів, при якому відбувається максимальне застосування раніше набутих знань з метою обґрунтування нових).

3. Адаптація автентичного матеріалу до заняття – це крок, який вимагає продумування усього плану від початку до кінця, враховуючи майбутні завдання. Адже від цього залежить те, скільки правок потрібно буде виконати. Даний етап включає в себе: вибір конкретного фрагменту медіа для опрацювання, створення стенограми та субтитрів (якщо вони відсутні або для подальшої роботи з текстом) і регулювання технічних характеристик за потреби (швидкість відтворення, гучність, фонові звуки, якість відеозапису). Для цього необхідно володіти певними мобільними чи комп'ютерними інструментами, що вимагає багато часу та кропіткої роботи від вчителя. Проте, щоб полегшити таке завдання можна застосовувати :

- онлайн програми і застосунки, які є у вільному доступі у мережі Інтернет, і виконати потрібні правки самостійно (Beey і Transcripor – створення транскрипту, Gglot – субтитрування);

- новітню технологію – штучний інтелект (ШІ) – розділ комп’ютерної лінгвістики, що здатний реалізувати будь-яку ідею відповідно до заданих параметрів.

4. Організація видів діяльності учнів на уроці – це етап, що стосується плану заняття та базується на трьох попередніх підготовчих фазах. Тут вчителю варто обміркувати розвиток основних чотирьох мовних компетентностей учнів старших класів, а також врахувати тип взаємодії учасників навчального процесу на занятті. Основним акцентам при інтегруванні автентичних матеріалів в урок, на нашу думку, повинні піддаватись:

- розвиток аудитивної компетентності – включає виконання завдань аудіювання, спрямованих на покращення вміння сприймати інформацію у цілому (*“listening for gist”*), у деталях (*“listening for details”*), критично (*“listening for specific information”*) і терапевтично (*“extensive listening”*). Саме тут може знадобитись стенограма для заповнення пропусків або виправлення лексичних чи граматичних елементів тексту. Для створення таких завдань можна використовувати досліджений нами вище ресурс iSLCollective для дистанційного типу навчання або роздрукований роздатковий матеріал (який можна зробити варіативним, аби урізноманітнити завдання і запобігти списуванню учнів).

- розвиток усного та писемного мовлення – пов’язаний зі складанням плану композиції історії, вираженням власних вражень від перегляду, створенням смислового ланцюга, передбаченням подій, характеристикою персонажів та складанням їх психологічних портретів. Такі види діяльності сприяють розвитку логічного та дискурсивного мислення (уяву, інтуїцію), вміння формулювати граматично правильні речення, аналізувати поведінку героїв та ситуації. Для розвитку усного мовлення можна інтегрувати колективну роботу учнів над проектом, а писемного – самостійне складання відгуку-рекомендації.

- вивчення лексичних компонентів – передбачає як вивчення виділеної вчителем лексики, так і самостійне її опрацювання учнями з використанням додаткових джерел інформації. Для того, щоб зробити вивчення слів значущим, варто включати вправи на співставлення трактувань, роботу з синонімічним рядом, застосуванням нових виразів у готових реченнях (аби прослідкувати правильне використання у контексті) та у власному мовленні (аби закріпити набуті знання на практиці).

Процедура створення подібних завдань вимагає: по-перше, креативного підходу від вчителя; по-друге, використання додаткових інструментів. Таким чином, для роботи з лексикою можна застосовувати:

- ігрову платформу Wordwall
- ігровий застосунок Kahoot
- інструмент Puzzlemaker
- навчальний застосунок Quizlet

Кожен з обраних ресурсів дає можливість опрацювати лексичний матеріал максимально різнобічно та цікаво. Окрім того, платформа Wordwall містить тип завдання, у якому учні залучаються до усного мовлення («випадкове колесо», «флеш-карти»). Застосунок Quizlet пропонує як вивчення слів та фраз, так і перевірку знань після проходження заняття (підбір перекладу чи правильного пояснення до слова, застосування в реченні). З іншого боку, Kahoot найкраще підходить саме для виконання тестових завдань після самостійного вивчення слів учнями. Інструмент Puzzlemaker дає можливість створити власний кросворд, зберегти і роздрукувати його.

5. Самостійна робота учнів – етап, що полягає у правильному виборі домашнього завдання або варіантів індивідуальної роботи на уроці. Для того, щоб розвинути інтерес і автономність учнів, варто організувати роботу так, аби рівень складності трохи перевищував рівень знань та можливостей школярів. У такому випадку можна запропонувати екстенсивне слухання вдома з подальшим опрацюванням сюжету,

персонажів, головної ідеї та висвітлених проблем в історії. Під час роботи на уроці учні теж можуть самостійно дослідити лексичні та граматичні одиниці відеоматеріалу, що в свою чергу розвиває увагу і концентрацію, вміння аналізувати і синтезувати, співпрацювати з однолітками і користуватись допоміжними ресурсами для вивчення нової інформації. Також можна залучити старшокласників до творчої роботи над проектом (вдома чи на уроці) і до рольової гри, для якої їм доведеться самостійно опрацювати план викладу інформації (роль вчителя) або вистави (ролі персонажів).

6. Адаптація завдань під час заняття – заключний крок у підготовці до заняття із застосуванням автентичних матеріалів, при якому вчитель повинен продумати ймовірні труднощі у виконанні того чи іншого завдання і бути готовим підлаштувати його під можливості школярів. Наприклад: замінити на інше завдання, впровадити новий вид діяльності, змінити форму роботи або порядок завдань, залишити щось на опрацювання вдома і приділити більше уваги складному матеріалу.

Підсумовуючи, робота з оригінальними англомовними джерелами є дещо легшою, якщо дотримуватись поступовості складання плану навчального процесу. На практиці нами було виявлено, що не для усіх учнів усне мовлення комунікаторів було доступним (зашвидкий темп, невиразність), а також, що застосування таких джерел, як фільми та серіали вимагає попереднього ознайомлення з героями та сюжетними лініями, адже це впливає на подальше розуміння контексту. Загалом, використання автентичних матеріалів на уроках сприяли прояву інтересу учнів, збільшення ентузіазму та мотивації працювати над завданнями, так як це поєднує в собі і розважальний зміст, і навчальний процес (що іноді впроваджується досить непомітно для учнів). Окрім того, обрані нами ресурси стали допоміжними джерелами для розбору важливих питань і проблем відповідно до висвітлених тем, а усне мовлення уможливило вивчення кількох стилів комунікації, акцентів англійської мови і

ситуативно-реактивну навичку акторів. Основними елементами опрацювання оригінальних джерел кіноіндустрії, які ми виділили після практичного дослідження, є: якісний та аналітичний огляд автентичного матеріалу, вибір методу роботи з ним, його адаптація до заняття, організація видів діяльності учнів на уроці, їх самостійна робота і видозміна завдань під час заняття за потреби. Найголовнішим з них ми вважаємо підлаштування потрібного джерела до заняття, адже саме це впливає на подальшу самостійну та групову роботу учнів над відео або аудіо матеріалом.

Висновки до розділу 2

Теоретичний аналіз різновидів роботи з автентичними матеріалами і методів планування програм занять враховуючи новітні технології навчання з метою розвитку аудитивної компетентності учнів старших класів на уроках англійської мови, а також практична перевірка ефективності їх застосування на базі ЗЗСО надали нам підстави зробити наступні висновки:

1. Розвиток засобів масової інформації і стрімка популяризація продуктів кіноіндустрії для різних вікових категорій уможлиблює застосування цих ресурсів у навчальному процесі, основним завданням якого є покращення вміння учнів сприймати мову носіїв на слух, а також реагувати на життєві ситуації іноземною мовою якомога природніше. Проте серед великої кількості наявних відео та аудіо матеріалів ми виділили деякі з найбільш доступних, відповідно до критеріїв вибору, автентичних матеріалів. Вони включають: серіали, мультфільм, Youtube-канали і навчальні подкасти в американському та британському акцентах. Дані джерела відповідають критеріям жанрової своєрідності, автентичності, інформативності і, звичайно, рівня складності. Більшість з досліджених ресурсів є новими і можуть використовуватись на уроках, так як їхні технічні характеристики є цілком сприйнятливими.

2. Результат теоретичного вивчення обраних нами автентичних матеріалів дав нам змогу виділити найбільш вдалі та ефективні методи

роботи з ними. По-перше, це використання допоміжних інструментів для адаптації потрібного ресурсу до мети заняття і завдань з ним; по-друге, застосування певних технологій опрацювання ресурсу для підготовки до уроку, що включають як діяльність вчителя, так і учнів. Серед них, наприклад, зі сторони вчителя: інформативне слухання, передбачення завдань, пошук допоміжних ресурсів; зі сторони учнів: домедійний, медійний і постмедійний етапи. Окрім того, на основі теоретичних засад та практичного досвіду педагогів-методистів, нами були запропоновані схеми роботи з матеріалами відеохостингу YouTube і з фрагментами серіалів посилаючись на індуктивний, дедуктивний і аналітично-дослідницький методи роботи з новою інформацією.

3. На основі здійсненого нами практичного дослідження на базі ЗЗСО з інтегруванням автентичних матеріалів для аудіювання в уроки англійської мови в старших класах, ми змогли виокремити певні рекомендації щодо ефективного їх використання. Серед запропонованих нами пунктів є: детальний діагностичний огляд автентичного матеріалу, вибір методу роботи залежно від поставлених цілей, адаптація ресурсу до навчального процесу (включає підлаштовування технічних характеристик), створення плану практичної діяльності учнів на уроці та їх автономної роботи вдома. Також важливим елементом підготовки вчителя до проведення таких занять є передбачення труднощів і готовність адаптувати те чи інше завдання до потреб школярів.

ВИСНОВКИ

Результати теоретичного дослідження і обґрунтування даних і їх практична перевірка дають підстави зробити такі висновки:

1. Вивчення наукових робіт українських та іноземних педагогів-методистів показало, що проблема розвитку аудитивних здібностей школярів залишається актуальною. Причиною цьому є збільшення вимог до вмінь сучасної особистості, а також кількості джерел, які можуть бути використанні з метою удосконалення даної навички. Окрім того, розвиток гілки психології дає можливість науковцям відкривати нові фактори впливу на сприйняття мови і її вивчення. Таким чином, рівень перцепції мовлення комунікатора залежить від психофізіологічних механізмів, що, в свою чергу, уможливорює поетапність сприйняття мови на слух та включає спонукально-мотиваційний, аналітико-синтетичний і виконавчий рівні. Більш того, психологи і педагоги розрізняють не лише зовнішні, а й внутрішні фактори впливу на учнів, від чого і залежить якість аудіювання. Серед них: типи мотивації й мислення, рівень зацікавленості, вміння концентруватись. Отже, з дослідженням вище вказаних психолінгвістичних і психофізіологічних складових вивчення мови виникає тотожна кількість труднощів під час навчання аудіювання. Вони включають як несприятливі екстралінгвістичні умови, так і загальну нестачу знань з іноземної мови і видозмінене усне мовленнєве оформлення тексту. Відповідно, аби уникати даних проблем, методисти-педагоги виділяють ряд аудитивних завдань залежно від їхньої мети: екстенсивне та інтенсивне аудіювання, слухання для детального або часткового розуміння, слухання основної ідеї, побіжне аудіювання.

2. Використовуючи здобутки вітчизняних вчених ми змогли визначити найбільш вагомі поняття, що мають вплив на вибір правильного підходу до навчання аудіювання, адже саме від цього залежить рівень

акцентування уваги на тому чи іншому виді діяльності. Таким чином, компетентність розглядається як загальна кваліфікованість людини у певній сфері, а компетенція трактується як виключні навички або знання. Детальний розгляд усіх складових англійської мови також уможливив виведення підсумку, що розвиток аудитивної компетентності учнів старших класів неодмінно пов'язаний з розвитком інших мовних компетентностей (говоріння, письмо, читання). Більше того, покращення будь-якого з вказаних елементів включає освоєння граматичної, лексичної і фонетичної компетенцій, що, у свою чергу, стали об'єктами досліджень методистів і посприяли визначенню ряду стратегій роботи з аудіюванням. Вченими було виділено коротко і довгострокові стратегії. До їх складу входять стратегії пам'яті і компенсації, когнітивні і мета когнітивні стратегії, соціальні і стратегії афективного реагування. Також зважаючи на розподіл за орієнтацією на реципієнта або на текст було виокремлено індивідуальні стратегії і на основі усного мовлення. Виділені стратегії стали основою етапів навчання аудіювання у старшій школі.

3. Вивчивши термін «автентичний матеріал» ми підсумовуємо, що це є ненавчальний контент, основною метою якого є розважити публіку або надати доступ до новин. Аналіз сучасних даних вивчення теорій та методів навчання аудіювання учнів старших класів закладів загальної середньої освіти показали, що питання застосування додаткових, а саме оригінальних, матеріалів на уроках англійської мови є недостатньо дослідженим. Чим більше таких джерел з'являється, тим складнішим є їх вибір. Причинами цьому є невідповідність тематиці заняття, великий обсяг обраного фрагменту і рівень повчальності. Таким чином, деякі українські й іноземні педагоги виділили ряд критеріїв оцінювання автентичних матеріалів, що включають: рівень новизни та складності, жанрову своєрідність, загальнонаціональну спорідненість, автентичність, інформаційну цінність і, звичайно, технічні характеристики медіа файлу. Залежно від вказаних критеріїв, учителі можуть застосовувати фрагменти з фільмів та серіалів

(якщо обсяг є прийнятним, а темп мовлення носіїв доступним), навчальні подкасти, ток-шоу. Також при виборі оригінального ресурсу для аудіювання варто враховувати інтереси та побажання школярів, так як розбіжність у темах може викликати зворотній від привабливості та мотивації ефект.

4. Дослідивши простори мережі інтернет на нові та цікаві матеріали англійською мовою, ми змогли обрати декілька найбільш багатогранних та захоплюючих ресурсів. Незважаючи на хорошу інформаційну базу медіа файлів, основною їх метою є розважальний зміст. Це, ми вважаємо, однією з переваг використання оригінальних англійських матеріалів, так як навчання відбувається невимушено, а іноді у формі гри. Отже, нами були проаналізовані такі автентичні матеріали американського і британського походження, як: серіали «*The Office*» і «*Friends*», мультфільм «*The Adventures of Tom Sawyer*», веб-сайти «*TED*» і «*6 Minute English*» подкасти «*Pro Home Cooks*» і «*Brainy Dose*», ток-шоу «*The Ellen Show*» і «*This Morning*». Більшість з них можна знайти у базі відеохостингу YouTube у вільному доступі. Їх швидкість відтворення може бути регульована, а автоматично створенні субтитри увімкнуті за потреби. Також відео можуть бути поділені на підрозділи, що робить процес підбору потрібного сегменту для роботи на уроці легшим для вчителя, а учням дає можливість простежувати інформацію. Розглянуті нами ситками представлені мовою оригіналу на сайті [hdRezka](#), де субтитри англійською мовою, на жаль, відсутні. Це змушує вчителя самостійно працювати над стенограмою і субтитруванням. Найбільш поширеними видами діяльності з підібраними автентичними матеріалами є проектна робота, виконання вправ на визначення рівня розуміння змісту, складання портретних характеристик героїв, усне мовлення на основі ключових слів, робота з лексичними одиницями, формулювання особистих вражень від прослуханого у письмовій формі та інші.

5. У ході дослідження нами було розроблено схеми ефективної роботи з автентичними матеріалами як для вчителів, так і для учнів старших

класів. Вони включають поетапний підхід до опрацювання поданої у відео інформації, що робить процес підготовки ресурсу до заняття, а також сприйняття висвітлених даних (для школярів) більш структурованим і результативним. Підготовка вчителя полягає в інформативному слуханні, оцінюванні відповідно до критеріїв, пошуку допоміжних для адаптації джерел інструментів (за потреби), складанні приблизного плану можливих видів діяльності і, власне, повноцінна підготовка до заняття. З іншого боку, робота учня з автентичним матеріалом включає до медійне опрацювання лексики, граматики, можливого сюжету і героїв; виконання завдання під час перегляду і пост медійні обговорення змісту, проектну роботу в групі, письмову роботу. Окрім того, нами була запропонована схеми роботи з оригінальним ресурсом використовуючи дедуктивний та аналітично-дослідницький методи, що сприяють розвитку діагностичних здібностей учнів та їх автономності.

6. Експериментальна перевірка ефективності застосування автентичних матеріалів на уроках англійської мови здійснювалась на базі учнів 10-х класів комунального ЗЗСО «Ліцею №11 Хмельницької міської ради» упродовж вересня 2023 року. Отримані результати даного випробування засвідчили, що використання ресурсів мовою оригіналу під час навчання аудіювання є ефективним і має позитивний вплив на успішність школярів. Обрані нами відео файли стали практичним доповненням тем занять, урізноманітнили рутинну роботу з лексичним матеріалом, посприяли підвищенню мотивації, а також, можливості інтегрувати говоріння та письмо. Таким чином, практична перевірка застосування автентичних матеріалів дала підстави сформулювати деякі методичні рекомендації, що полягають у ретельному аналізі ресурсу, завдань і очікуваних результатів.

Перспективою майбутніх досліджень ми вважаємо вивчення впровадження лексичного надбання англійської мови за допомогою фільмів та серіалів у їх оригіналі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. АВТЕНТИЧНИЙ – Академічний тлумачний словник української мови. *Академічний тлумачний словник української мови*. URL: <http://sum.in.ua/s/avtentychnyj> (дата звернення: 31.05.2023).
2. Білянська І. П. Формування англомовної аудитивної компетентності майбутніх учителів із використанням аудіокниг художніх творів: дис. ... канд. філол. наук: 13.00.02. Тернопіль, 2018. 317 с., С. 81 URL: https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/documents-download/k-58-053-05/Dis_Biljanska.pdf (дата звернення: 05.04.2023).
3. Бобак М. І., Кушик М. Л., Прокоп І. А. Аудитивна компетенція як один з видів комунікативної діяльності при вивчення англійської мови. *Медична освіта*. 2011. № 4. С. 85.
4. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Чинний від 2011-11-23. Вид. офіц. Київ, 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п#Text> (дата звернення: 05.04.2023).
5. Друзі. *HDrezka Studio*. URL: <https://druzi-hdrezka.net/238-subtitles/1-season> (дата звернення: 02.09.2023).
6. Дячук Н. М. Формування англомовної аудитивної компетентності учнів старших класів закладів загальної середньої : дис. ... д-ра філософії в галузі педагогіки : 014. Тернопіль, 2021. 304 с., С. 76.
7. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / ред. С. Ю. Ніколаєва. – Київ : Ленвіт, 2003. – 273 с..
8. Захарко О. Внутрішня мотивація як психологічний феномен. *Соціогуманітарні проблеми людини*. 2008. № 3. С. 147.
9. Кардашова Н. В. Критерії відбору англомовних подкастів для формування у майбутніх вчителів лінгвосоціокультурної компетентності в аудіюванні. *Вісник Чернігівського національного педагогічного*

університету. 2016. № 141. С. 78–80.
URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78040597.pdf#page=78> (дата звернення: 12.06.2023).

10. КРИТЕРІЙ – Академічний тлумачний словник української мови. *Академічний тлумачний словник української мови*. URL: <http://sum.in.ua/s/kryterij> (дата звернення: 31.05.2023).

11. Мартиненко О. Є. Критерії відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англомовного аудіювання в умовах заочної форми навчання. *Іноземні мови*. 2016. № 2. С. 41.

12. Мартиненко, О. Є., 2017. Методика формування англомовної компетентності майбутніх перекладачів в аудіюванні в умовах заочної форми навчання. Дис. канд. пед. наук: 13.00.02. Київський національний лінгвістичний університет.

13. Михайліченко М., Рудик Я. Освітні технології : навч. посіб. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с. URL: https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Mykhaylichenko_Rudyk_Osvitni_tekhnolohii.pdf (дата звернення: 29.09.2023).

14. Мірошник І. В. Поняття іншомовної граматичної компетентності та особливості її реалізації в початковій школі. *Молодий вчений*. 2018. № 2.1. С. 100. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/2.1/26.pdf> (дата звернення: 05.04.2023).

15. Морозов С. М., Шкарапута Л. М. Словник іншомовних слів. Київ, 2000. 680 с. URL: <https://archive.org/details/slovninshomovn/page/281/mode/2up> (дата звернення: 23.01.2023).

16. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник. Київ : Ленвіт, 2002. 327 с. URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Nikolayeva.pdf> (дата звернення: 05.04.2023).

17. Пономаренко В. В. Структура і зміст англомовної фонетичної компетентності учнів старших класів. *Вісник студентського наукового товариства*. 2021. № 25. С. 66. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/styd_visnuk/visnuk_stud_tov_25_2021.pdf#page=63 (дата звернення: 30.03.2023).
18. Пригоди Тома Соєра. Вікіпедія. URL: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Пригоди_Тома_Соєра (дата звернення: 28.08.2023).
19. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення: 26.12.2022).
20. Розвиток мовленнєвого слуху. URL: https://pidru4niki.com/89994/ritorika/rozvitok_movlennyevogo_sluhu (Дата звернення: 12.12.2022).
21. Сергєєнкова, О. П., Столярчук, О. А., Коханова, О. П., Пасєка, О. В. 2012. Загальна психологія. Навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури.
22. Серіал Офіс (2005). HDRezka. URL: <https://1.hdrezka.info/1134-ofis-2005.html> (дата звернення: 02.09.2023).
23. Словник української мови / ред. М. Л. Мандрика. Київ : "Наук. думка", 1973. Т. 4. 839 с. URL: http://aps-m.org/wp-content/uploads/2017/04/Slovnyk_ukrainskoi_movy_t4.compressed.pdf (дата звернення: 23.01.2023).
24. ТЕХНОЛОГІЯ – Академічний тлумачний словник української мови. *Академічний тлумачний словник української мови*. URL: <http://sum.in.ua/s/tekhnologhija> (дата звернення: 29.09.2023).
25. Федорчук Е. І. Сучасні педагогічні технології : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2006. 212 с.

URL: <https://pedagogika.ucoz.ua/knygy/Such.ped.tehnologii.pdf> (дата звернення: 29.09.2023).

26. Шевкопляс, Л. В., 2012. Критерії відбору навчального матеріалу для формування компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи. *Наукові записки* [Національного університету «Острозька академія»]. Серія «Філологічна», 23, С.303-306.

27. Шимків І. Аудіювання як вид іншомовної мовленнєвої діяльності. *Наукові записки*. 2015. № 2. С. 87.

28. Шинкаренко О., Проноза Д. Відбір та редагування автентичних текстів для розроблення тестових завдань з читання для тестів на визначення загального рівня володіння іноземною мовою відповідно до стандарту нато станаг 6001. *Військова освіта*. 2021. С. 305–314. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2021-44/305-314> (дата звернення: 12.06.2023).

29. 6 minute English. *BBC*. URL: <https://www.bbc.co.uk/learningenglish/english/features/6-minute-english> (дата звернення: 04.09.2023).

30. Barotova M. B. Main features of choosing authentic materials in foreign language classess. *City of tomorrow*. 2022. Т. 28, № 9.2. С. 122–123. URL: <http://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/584/538> (дата звернення: 22.08.2023).

31. Bозorgian H. Listening skill requires a further look into second/foreign language learning. *ISRN education*. 2012. Т. 2012. С. 1–10. URL: <https://doi.org/10.5402/2012/810129> (дата звернення 19.01.2023).

32. Brainy dose. *YouTube*. URL: <https://youtube.com/@BrainyDose?si=FT3uRVMph4-VtQix> (дата звернення: 05.09.2023).

33. Duarte P. The adventures of tom sawyer (1980) (HD) (english dub). *YouTube*. URL: <https://youtube.com/playlist?list=PLwyBJmSCFk->

[JY0tAjanJEM&list=PLjRINxf8zTEtvRFpv](https://www.youtube.com/watch?v=JY0tAjanJEM&list=PLjRINxf8zTEtvRFpv) (дата звернення: 02.09.2023).

34. English ESL video lessons. *iSL Collective*.
URL: <https://en.islcollective.com/english-esl-video-lessons/search> (дата звернення: 29.09.2023).

35. ESL video lessons and teaching material - friends TV series english (ESL) lessons. *ESL Video Lessons and Teaching Material*.
URL: <https://www.lessons.eslvideo.com/friends-tv-series-english-esl-lessons> (дата звернення: 29.09.2023).

36. Friends. *ESL Video Lessons and Teaching Material*.
URL: <https://www.lessons.eslvideo.com/friends-tv-series-english-esl-lessons> (дата звернення: 03.09.2023).

37. Huynh L., Huy T. An investigation into listening strategies of efl students within the high school setting. *Asian journal of educational research*. 2015. Т. 3, № 4. С. 24–26. URL: <http://www.multidisciplinaryjournals.com/wp-content/uploads/2015/07/AN-INVESTIGATION-INTO-LISTENING-STRATEGIES-OF-EFL-STUDENTS-WITHIN-THE-HIGH-SCHOOL-SETTING-.pdf> (дата звернення: 25.04.2023).

38. Ismail N., Aziz A. The teaching of listening strategies in ESL classrooms. *International journal of academic research in businnes and social sciences*. 2020. Т. 10, № 6. С. 5. URL: https://www.researchgate.net/profile/Azlina-Abdul-Aziz/publication/347226741_The_Teaching_of_Listening_Strategies_in_ESL_Classrooms/links/5ff0068545851553a010fc72/The-Teaching-of-Listening-Strategies-in-ESL-Classrooms.pdf (дата звернення: 25.04.2023).

39. Lotfi M., Shabani O. Extensive & Intensive listening. 2014. С. 2 – 6.

40. *Online Puzzlemaker | Create Your Own Puzzle | Discovery Education* *Puzzlemaker*.
URL: <https://puzzlemaker.discoveryeducation.com/criss-cross> (дата звернення: 29.09.2023).

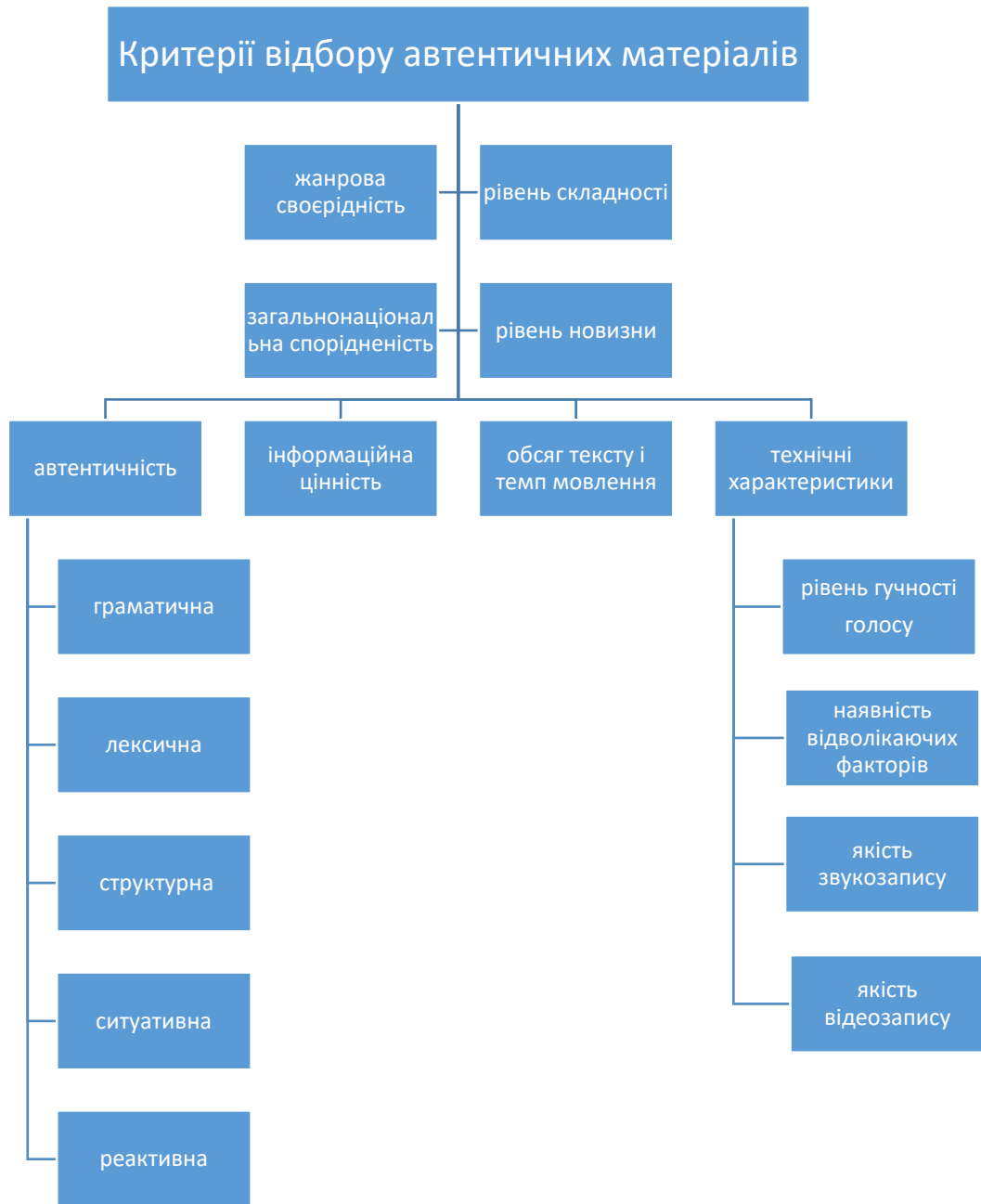
41. Pro home cooks. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/@ProHomeCooks> (дата звернення: 04.09.2023).
42. Raven J. Competence in modern society. London, 2002. 396 p. URL: http://www.eduportal44.ru/koiro/dno/Pl/DocLib13/Тема_2.2/Джон_Равен_Компетентность%20в%20современом%20обществе.pdf (дата звернення: 23.01.2023).
43. Senior, R. (2005). Authentic responses to authentic materials. *English Teaching Professional*, 38(71), 1640-1647.
44. Shamsitdinova M. G. Methods of Teaching Listening Comprehension in ESP Classes. *Indiana Journal of Humanities and Social Sciences*. 2021. 2(11), С. 75–79. URL: https://fayllar.org/pars_docs/refs/517/516449/516449.pdf (дата звернення: 20.01.2023).
45. Siegel, J. Listening for Gist. *The TESOL Encyclopedia of English Language Teaching*, 2018. С. 1–7.
46. *TED Ideas worth spreading*. URL: <https://www.ted.com/> (дата звернення: 03.09.2023).
47. The Ellen show. *YouTube*. URL: <https://youtube.com/@TheEllenShow?si=MVy4UcqiDTeI8NiT> (дата звернення: 05.09.2023).
48. This morning. *YouTube*. URL: <https://youtube.com/@thismorning?si=QJu-8NytKHfleoF> (дата звернення: 05.09.2023).
49. Transkriptor. *Transkriptor!* URL: <https://transkriptor.com/uk/> (дата звернення: 29.09.2023).
50. Vandergrift L., Goh C. C. M. Teaching and learning second language listening. New York: Routledge, 2011. 336 с. URL: <https://doi.org/10.4324/9780203843376> (дата звернення: 05.04.2023).

51. Wilson J. How to teach listening. England : Pearson Education Limited, 2008. с. 192. С.17.

52. Yichin C. Barriers to acquiring listening strategies for EFL learners and their pedagogical implications. *The electronic journal for English as a second languag.* 2005. Т. 8, № 4. С. 4–6.
URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1068095.pdf> (дата звернення: 05.04.2023).

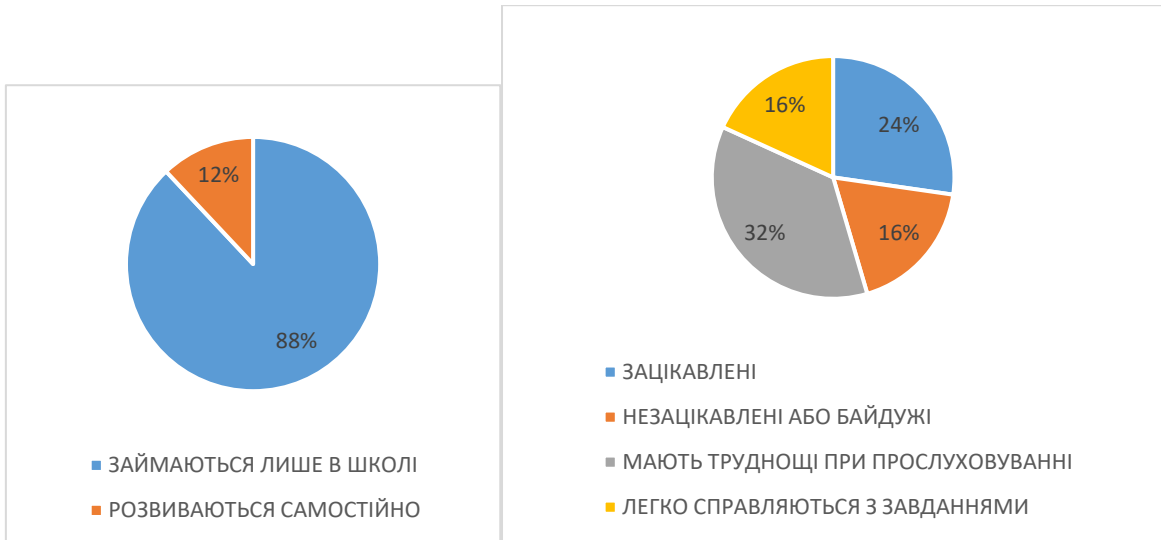
ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

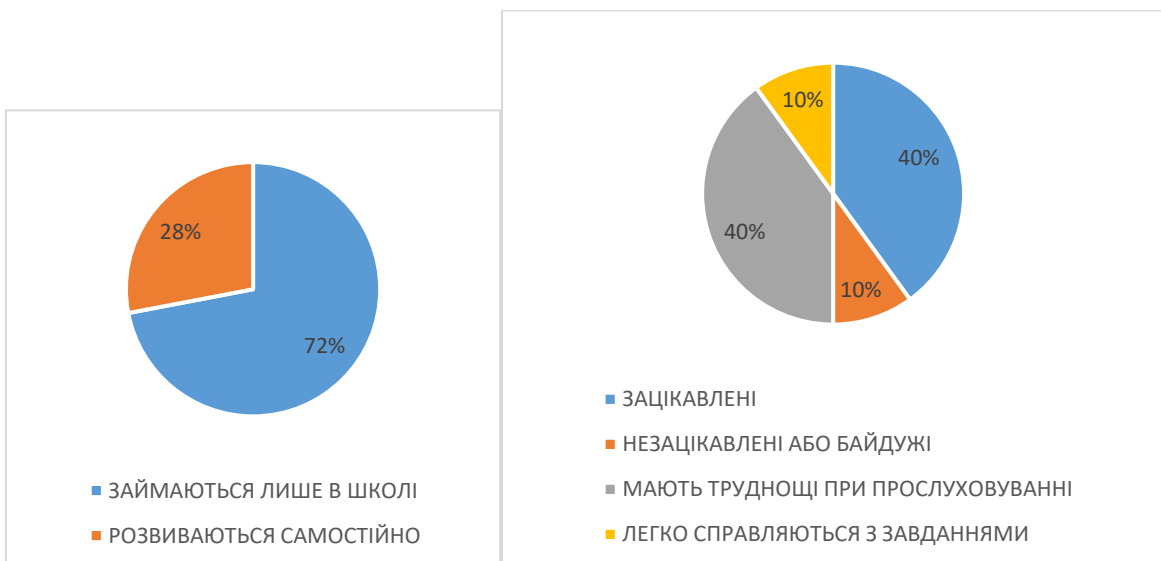

ДОДАТОК Б

Анкетування перед впровадженням методики

Анкетування після впровадження методики

Виконала магістрантка
2 курсу 61 групи
_____ 202_ р.

_____
Підпис

_____
Катерина ПРИГОДА
(Ім'я та прізвище)

Робота допущена до захисту:
завідувач кафедри
д.пед.н., професор
_____ 202_ р.

_____
Підпис

_____
*****
(Ім'я та прізвище)